

R. 11.132

CERNĂUȚI-BUCUREȘTI

MARTIE—APRILIE 1941

An. XVI

FĂT-FRUMOS

Nr. 2

**ARTĂ
LITERATURĂ**

Director : LECA MORARIU
Secretar de Redacție :
Octavia Lupu-Morariu

**ȘTIINȚĂ
VIAȚĂ SOCIALĂ**

Rumänische Volkspoesie.

Gesammelt und geordnet von R. Alexandri.

Deutsch

von

W. v. Kotzebue.

Berlin

1857.

Verlag der königlichen Geheimen Ober-Hofbuchdruckerei
(R. Decker.)

Așadar, totuși (vezi pag. 57) trad. lui Kotzebue
din Alecsandri au apărut la 1857!

LITERATURĂ — ARTĂ — ȘTIINȚĂ — VIAȚĂ SOCIALĂ

3460 935.135

Nu se împru-
mută acasă.

CERNĂUȚI-BUCUREȘTI MARTIE—APRILIE 1941

An. XVI	FĂT-FRUMOS	Nr. 2
ARTĂ LITERATURĂ	Director: LECA MORARIU Secretar de Redacție: Octavia Lupu-Morariu	ȘTIINȚĂ VIAȚĂ SOCIALĂ

Memento istoriei noastre literare

Istoria noastră literară — cea *științifică*, nu diletant-mercantilă, și atâta câtă este ¹⁾, răspunzând cu garanții ca N. Iorga, Gh. Bogdan-Duică, Ovid Densusianu, G. Pascu, Gh. Adamescu și N. Cartoian ²⁾, e încă totuși un imens teren de revizuire. În lipsa temeiniciei monografiste, câtă înregistrare piezișă ³⁾ a fenomenului literar, câtă neglijaire a realizărilor consistente ⁴⁾ și chiar proeminente ⁵⁾, și câtă veșnică trecere alături de realitățile semnalate în crugul leaturilor istorico-literare!...

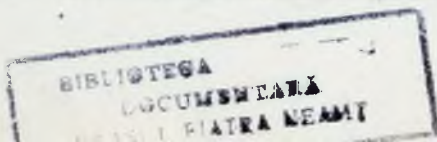
1) Chiar împotriva unilateralei rocoșiri a școalei „integraliste” (M. Dragomirescu), a cărei șubrezenie am dovedit-o în „Făt-Frumos” An. III 1928, 90-94.

2) Sextil Pușcariu e numai ecoul prea-direct, de altfel chiar mărturisit, al lui N. Iorga. Prețioasă e totuși *Bibliografia* adusă de Pușcariu.

3) Cf. d. p., la Iorga, ridicarea în slavă a lui Miron Costin și coborîrea până'n subsol a lui Nicolaie Costin! Firește, de dragul geometricei împliniri a antitezei. Și natural, aceeași nedreptate față de N. Costin, la Pușcariu. — Nu mai poate fi vorba de *psihopaticile* prezentări debitate de-un G. Călinescu și patronate de cele *Fundații*!...

4) Un Costache Făca, cu atât de perfect-încheiata și.... actualisima lui sarjă satirică *Ministrul*, precum și cu atât de merituoasa lui *Comodie a vremii*, care e mult mai autohtonă decât se crede (și s'o știe și D. Murărașu, *Istoria literaturii române* 196, — că nu purcede din *Les précieux ridicules* ale lui Moliere!), nici măcar pomenit nu-i în *Literatura română modernă I-III* a lui O. Densusianu! Și merituoasă e comedioara lui Făca nu numai pentru destul de vioiul ei fond (a și ținut afișul!), ci și ca reacțiune (acu din 1835 v. „Făt-Frumos” 1941, 31) împotriva galomaniei noastre, precum și ca autonomă configurare de formă literară. Încondeiem într'însa d. p.—1). Locuții ca: „n'ar mai fi nici p'ă pustii”; „o țin una”; „îți moi spinarea”; „să n'o ia lată”; „beleaua se sparge.... p'ă spinarea mea”; „de acia să te cămpești” (*Dicționarul limbii române* Tom. partea II 1940, 71 să și-o ia de aice atestare!); „parcă ar fi un făcut”; „S'or mai mărta și ele când mama s'o deștepta!”; „ce se potrivește”; „cât oi trăi p'ă pământ”; „Numai eu fi știu adâncu”; „Slujba pânăș nu mi-o scoate”; „Și ca s'o tăiem îndată, și să vorbim mai curat”; „Aș vrea să-ți intre'n cap”; „Asteasânt aridicate” (?); „Sufletul scot fără milă, viute bagă în pământ”; „mi văz casa târgu slobod”; „toți te ia 'n picere”; „le-apuca capu”; „*Bunătațea Dumitale*”; „Stavilă să puu odată la atâtea nebunii”

935.135

Prozatori fruntași ca bătrânul Teodor-Vârnav (cu *Istoria vieții mele*, scrisă la 1845) sau uimitorul Ion Codru-Drăgușanu (cu al său *Peregrinulu transelvanu* Sibiu 1865. reprodus ⁶⁾ din „Concordia” dela Pesta din 1863), talente cari nu numai în contemporaneitatea lor nu-și prea găsesc semenii — sunt ele oare menite să rămână în continuă paragină? Să mai stăruim apoi asupra altor izvoditori de lămurită faptă literară, cari mereu rămân în afară de orbita acelorasi stereotipe ruminari de nume „consacrate” sau, în domeniul recentului revirement istorico-literar, fac loc unor vedete literare răspunzătoare cu sonorități ca: F. Aderca, Dan Botta, Emil Giurgiuca, Simeon Stolnic, Ștefan Stănescu, Cicerone Theodorescu și tot așa nainte (B. Munteanu, *Panorama de la littérature roumaine contemporaine*)?...
* * *

Dar e cazul să insisitam. Semibasarabeanu ⁷⁾ Teodor Vârnav

„Parc'a fost bani de aramă și pă gărlă aruncați”; „și p'aci să nu mai dați”; „să vază câte trag și sulăr eu”. — 2). Plastica prepoziție autentic-românească: „Dă-ți pierzi somnu' pă nimică”; „Și îți aducea lăscala, că n'aveal pă ce s'o dai”; „să nu mai stea din cerut”. — 3). Deminutivul în plina lui virtualitate semantică: „Zău că nu e urățel” (cutare ofițeraș „cu epoleturi”....); „Și că va să-l nămerească greuleț la buzunar” (pe presumpțivul gmerică). — 4). Sintaxa populară: „tăcalosu' de bărbat”. — 5). Fidela reproducere a sintaxei gralului viu: „... să zici că mă muncesc... Nu!...” — 6) Preciza ionografiere a graliului viu: „maala” (= mahala) Act. I. cort. 1 și „maalaoa” Act. III. cort. 3, deci, ca'n cea mai autentică pagină din Caragiale (Art. 214 vol. *Momente* 1901, 313) fără h, ci cu vulgar-sughițatul hiat al celor doi a, impresia fiind cam aceeași ca'n interjecția bă (= mă) sau „boborul” (= poporul) sau în alte similare specimene (ca: „Așa am aut orbă” *Baionela inteligentă* ibid. 288; „nu vrea să fie cu oții ăștia, de-a venitără la putere” Art. 214 ibid. 313) ale aceluiaș Caragiale. Altă ionogramă fonetică: „toți te ia'n picere” (Act. III cort. 1). Iar, sintactică: „Toți, frate, te amărărește” (Act. III cort. 1). — 7). Refrenul folclorului nostru: „Cum se scoală, la găteala” (Act. III cort. 1) — care aduce aminte bunăoară de:

Cum se scoală	Cum se culcă
Cată'n oală,	Cum se scoală,
Cum mănăncă	Și mănăncă,
Cum se culcă	Și se culcă

(Leca Morariu, *Dela noi* Ed. V 1937 11-12).

5) Formidabilul I. Budai-Deleanu, prin excelență inaugurator al sec. XIX în literatura românească, adevărată sinteză de reflex occidental (englez, german, francez, spaniol, italian) în scrisul românesc, — câtui de accidental irat! — Și nu uităm (vezi „Făt frumos” An. I 1926, 20) că'n acel vademecum de istorie literară română *La letteratura romana*, publicat de S. Pușcariu în „L'Europa orientale” An. III. 1923, numele lui I. Budai-Deleanu nici măcar pomenit nu-i!

6) Cf. Prefația ediției 1865: „damu onorabilei publicu suptu alta forma *Epistolele peregrinului transelvanu*, esite parte în foisor'a Concordiei den Pest'a în Anulu 1863, de nou reveduite și reptificate prin autoriulu”.

7) Jumatate-basarabean ca desfășurare a vieții (Mamă-sa Mărioara, născ. Chiruş, fiind chiar basarabeancă), și trei-sferturi-basarabean ca aspect al operei.

născut în Martie 1801 și trăitor „pela 1860 și ceva“ în Basarabia ⁸⁾, ne-a dat în *Istoria vieții sale* ⁹⁾ pagini de ipersinceritate, cari aduc aminte de *Confesiunile* lui Jean Jacques Rousseau. Șt. Ciobanu (op citat, 198) le compară cu „distăinuirile intime ale marelui Tolstoi“. Viață reală, transfigurată literar-artistic printr'un savuros umor, permanent susținut cu senzaționalul episodului — și uneori limitrof cu sarja satirică. Limba vioi-vârstată, când învăluită în aromindul parfum al arhaismelor, când bănănăind stângace în șalvarii mai mult sau mai puțin greoi ai epocii, sau chiar împotmolindu-se în sterpui duim al rusismelor, sau, iarăși, cochetând cu două-trei dintre cele mai actuale elemente neologice, — dar mai ales, și 'n covârșitoare măsură, zbenguindu-se din plin în bogata culoare și plasticitate a celui mai neaoș moldovenism rustic. Nu prea alterat de sugerațiile occidentale, acest autentic grai moldovenesc trebuie și dânsul pus la contribuție de câte ori e vorba de specificul românesc.

Și mai ales situată în epoca ei, între *Buchetiera dela Florența* a lui Alecsandri („Dacia literară“ 1840) și *Ciocii vechi și noi* ai lui N. Filimon („Revista Română“ 1862, — în volum autonom, București 1863) — sau *Memorial de călătorie* al lui Gr. Alexandrescu („Propășirea“ 1844 și, integral, în *Meditații, elegii, epistole, satire și fabule* 1863) — *Istoria vieții mele* (din 1845), e o adevărată revelație și indiscutabilă culminație în proza românească a primei jumătăți din sec. al XIX-lea. Precum faptul acesta cuprinde

8) Cf. Ștefan Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă*, 1923, 196: „Generația veche a Basarabenilor... își amintește adeseori despre un boier moldovean, anume Vârnăv, care era cunoscut în toate cercurile lor, ca un mare filoromân. Se zice că la primele reprezentații teatrale românești în Basarabia, pela 1860 și ceva, Vârnăv, entuziasmat de piesele românești, de jocul actorilor români, arunca pungi cu bani pe scenă, câte o pungă pentru fiecare artist, ceea ce atras atenția poliției rusești. Era Teodor Vârnăv, autorul *Istoriei vieții mele*“.

9) Publicată după manuscrisul original (în posesiunea d-lui A. Gorovei) — vezi pagina 1-a publicată azi de noi — de Artur Gorovei în minunata revistă de familie a lui C. C. Datculescu „Gazeta Satenului“, Anii 1892—1893 și apoi, de acelaș A. Gorovei, cu o ceva mai întinsă *Prefață* în *Biblioteca „Minerva“* Nr. 8. — Precizăm (după cercetările secretarei noastre de redacție d-na Octavia Lupu-Morariu): În „Gazeta Săteanului“, *Istoria vieții mele* a apărut astfel: În An. IX 1892-1893 (Sumara introducere a lui Artur Gorovei, *Un scriitor român necunoscut* și *Cap. I* în Nr. 15 și 16 din 5 și 20 Sept. 1892 (pag. 250-251); *Cap. II și III* în Nr. 17 și 18 din 5 și 20 Oct. (pag. 294-298); *Cap. IV* în Nr. 19 și 20 din 5 și 20 Nov. (pag. 334-336); *Cap. V* în Nr. 23 și 24 din 5 și 20 Ian. 1893 (pag. 417-421); În An. X 1893-1894 *Cap. VI* în Nr. 2 din 20 Febr. (pag. 44-46) și 'n Nr. 5 din 5 Apr. (pag. 132-136); *Cap. VII* în Nr. 8 din 20 Mai (pag. 210-213); *Cap. VIII* în Nr. 11 din 5 Iulie (pag. 280-282); *Cap. IX* în Nr. 14 din 20 Aug. (pag. 354-357); și *Cap. X și XI* în Nr. 15 din 5 Sept. 1893 (pag. 376-382).

și-un vajnic avertisment: că mai presus de tot ce se cheamă educație literară, determinant în creația operei scriitoricești e darul duhului sfânt al talentului. Realitate confirmată și cu acest mult-vânzolit Panait Istrate moldovean, copil al neaverii și al necazurilor, „lepădat“ pe sub ușile ¹⁰⁾ rubedeniilor, încât până și părinții săi îi pierd urma, și se pomenește un biet anonim, care chiar și numele și l-a pierdut, chemându-se, după patronul său Constantin Lada, numai „ho Theodoros ¹¹⁾ tu Ladá“ (*Cap. VI din Istoria vieții mele*); și realitate confirmată și cu acest moșnean pământean, de mai puțină carte, dar de multă inimă, un fel de Ion Neculce, izvoditor din fântâna de veșnică apă-vie a etosului popular și, ca același Neculce, precursor al lui Ion Creangă, și 'n această rusticitate a sa, înfățișată biograficește prin prisma unui temperament pronunțat, umoristic.

* * *

Teorie, care o ilustrăm cu următoarele atestări ¹²⁾ :

Fermecătoare, uluitoare sinceritate : „Safta țâganca era cel mai iubit al meu predmet ¹³⁾ în casa Ciurii, și pe dânsa o ascultam orișici mă povățuia a faci, adică a fura ouă din poeți, oțăt din balerci, bani di pin buzunarili rudeniilor ci vinia la Ciurea, și altile“ (*Cap. III*); — „alții vorovia că eu sânt ¹⁴⁾ foarte nebun și nu poati dasc(al)ul cel șchiop a mă stăpâni, iar alții zicea că moșul meu s'au ¹⁵⁾ săturat di mini, și voiești să mă triimată ¹⁶⁾ înapoi la tatăl meu, îndată-ci va găsi vreun ucazion. În sfârșit aceea s'au prelungit toată vara, toamna și iarna. În curgirea aceștii ¹⁷⁾ vremi, eu în ograda Ciurii eram lepădat ca un copil sărac și fără părinți. Nimini ¹⁸⁾ pentru mini nu căuta, nimini ¹⁸⁾ nu să îngrije, afară di cea mai dinainti nastavniță a mea, adică Safta țâganca, din cari pricină pi lângă celi di mai înainti răli năravuri, mă diprinsăsim încă și altile mai scârnavi,

10) Cf. Cap. III: „eram lepădat ca un copil sărac și fără părinți“.

11) În „Gazeta Săteanului“ Nr. 2 din 20 Faur 1893 pag. 46, greșala: „Teodos“.

12) Cităm (cu respectarea fonetice) după manuscrisul original, pus la îndemâna noastră de preabinevoitorul nostru Artur Gorovei.

13) În ediția „Minerva“ contrafacerea topice: „cel mai iubit predmat al meu“ (18)!

14) În ed. „Minerva“: „sunt“ (20).

15) În ed. „Minerva“: „s'a“ (20).

16) În ed. „Minerva“: „trimeată“ (20).

17) În ed. „Minerva“: „acestei“ (20).

18) În ed. „Minerva“: „nimeni“ (20 și 21)... Și nu mai insistăm asupra preamăruntelor deosebiri fonetice dintre original și versiunea „Minerva“...

ca unul ci eram atuncea și mai mari di ani. Și iată cu ci mă în-deletnicem ¹⁹⁾: Agiutam viziteilor ²⁰⁾ a duci călari caii dila grajdii la adăpătoari, umblam pi la stânili oilor ca să mănâncu jîntiță, și pi la livezili țăranilor ca să mănâncu poami, mă scăldam pin ²¹⁾ iazuri, căutam ouă pin ²¹⁾ poești, scotem di pin zemnici meri și peri cu o prăjănă ascuțată în vârf și băgată pi ușile cu gratii a zemnicilor, tăem lemni cu bårdița, cu cari într'o zi mi-am tăiet cu totul degitul piciorului stângu, din cari tăetură pătimesc și până astăzi, într'un cuvânt facem celi mai mari șalostii, dila cari nimini nu mă opria, dicăt îmi aduc aminti că odată Ciurea, după ci au auzit că m'am scăldat într'un iazu și era să mă înec din pricină că nu știem a înota, m'au bătut cu biciul, și m'au legat cu un lântug di picior la stâlpul cerdacului, dându-mi în mână Psaltirea lui David, ca să mai poftorescu celi trii cathizme învățati la profesoru dila satul Hreățca. — Altă dată iarăși pe lângă bătai mi-au pus în grumazi și în picioari niște obezi di fier, pentrucă eu, după învățătura unui țagan al lui, am fost discusut niști argint dila un frâu, sau dila o harșă a unui moșu al mieu lordachi Brăescul dila satul Pleșăștii, ci venisă atuncea călari în ospeții la Ciurea, și l-am fost ascunsu acel argint, tot cu țaganu supt niști copaci di bradu în mijlocu ogrăzii“ (*Cap. III*); — „Dascalu acela era holtei, și pi altul în casă pi nimini nu avea dicăt pi mină și o fimei cari îl spăla și îi făcea di mâncat. El durmia într'o casă, iar eu în altă casă dimpreună cu bucătărița, însă celi mai multi nopți li pîtrecea în târgu pi la prietini, iar eu rămănem în casă numai ²²⁾ cu bucătărița. Și ascultam dila dânsa povești și felituri di anecdoturi romanicești... Acea fimei pi lângă multi taini firești, niștiute mie până atuncea, ci mi-au discoperit cu practica cuviincioasă, m'au mai învățat însă a deschidi cu un hier ²³⁾ comodă în cari ținea dascalu banii di cheltuială și a scoati di acolo copeici, di a-i da ei să cumperi pentru dânsa și pentru mini fructuri din târgu, până când la urmă dascalu au ²⁴⁾ simțit di aceasta, și mi-au ²⁴⁾ dat o foarte bună păpară. Pi lângă acea într'o zi fără vesti întrînd dascalu în casă, au ²⁴⁾ văzut pi bucătărița aceea că mă îmbrătoșa și mă săruta în obrazu, di cari lucru foarte s'au ²⁴⁾ mă-

19) În ed. „Minerva“, greș. de tipar: „îndeleniceam“ (21).

20) Deci, moldovenește: „viziteilor“ — nu ca 'n ed. „Minerva“: „vizitilor“ (21).

21) În ed. „Minerva“: „prin“ (21) — dar și 'n ms. *Cap. III*: „fier“.

22) În ed. „Minerva“ (38) cuvîntul *numai* lipsește!

23) În ed. „Minerva“: „fier“ (38).

24) În ed. „Minerva“: „s'a“ (38).

niat asupra ei, și îndată au ²⁴⁾ și alungat-o; însă au ²⁴⁾ fost atunci
 târziu, pentru că ea apucase di mai ²⁵⁾ înainte a mă molipsi“ (*Cap.*
V); — „Dar tot au poruncit ²⁶⁾ gramaticului ca pi viitorimi să mă
 dei ²⁷⁾ la învățătură la vestitul în toți Bucureștii di tiran, Dascalu
 Panaioti Corfioti dila hanu lui Filaret, spre a scoati cu bătaii din
 mini toati nebuniili și năravurili celi reli... Așa eu învățând la dânsu,
 trăem în casă cu gramaticu Ianachi, în a cărui stăpâniri eram dat
 și pi carili întorcându-mă dila școală îl slujăm, așternându-i, discul-
 tându-l ²⁸⁾ și curățându-i strații și ciobotili, pentru cari slujbi și el
 pi mini mă miluia, adică îmi făcea strai di celi ci ură el a mai purta,
 și avea purtari di grijă a poronci la slugi ca să nu rămân flămând
 când vinem dila școală acasă. Dar pentru că eu totdeauna îl îmbră-
 cam și îl dizbrăcam ²⁹⁾ și în buzunariu ³⁰⁾ jăletcii lui să afla ³¹⁾ parali
 turcești, apoi încet, încet începusem a mă diprindi a lua din buzunar câti
 cinci și câti zeci parali pentru covrigi, până când să vedi că au
 simțit el aceasta, căci într-o sară viind din târgu, s'au dizbrăcat în
 casă di jăletcă și, eșind afară în cerdac, în halat, mi-au poruncit
 să merg să-i așternu. Eu atunci dând pisti jăletcă, în treacăt am
 ștersu di acolo vre-o douăzeci parali ³²⁾ și îndată li-am ascunsu la
 mini în ladă.... După aceea Lada... m'au chemat în casă și au început a mă
 pălmui, răcnind să-i spun pentru parali luati din buzunariu gram-
 ticului. După aceea au poruncit lacheiului ³³⁾ ca să mă ducă în casa
 gramaticului, iar viziteului să aducă acolo fâlanga și vergi. În urmă
 au venit și el însuș și puindu-mă în falangă mi-au dat cu mâna lui
 o usturimi foarte amarnică. Până când abia gramaticu cu mari ru-
 găminti l-au înduplicat și m'au slobozit apucându-să chizăș, că al-
 tădată nu voi mai faci asemenea procazuri. Scăpând din falangă, mă
 socotem plătit cu bătaia aceea di greșala ci am făcut. Însă m'am
 amăgit în socotință, pentru că a doua zi înfățișându-mă la dascalu
 Panaiotachi ca să-mi dau mathima, și acela înștiințat fiind di pro-
 cazu meu, îndată mi-au dat altă batai, însă cu diosăbiri di acea
 căpătată dila Lada, pentru că niputându-mi scoati băeți ciobotili din

25) În ed. „Minerva“: „apucase mai de înainte“! (38).

26) În ed. „Minerva“: „poruncit“ (40).

27) În ed. „Minerva“: forma munteană: „să mă dea“ (40).

28) În ed. „Minerva“: „descălțându-l“ (41).

29) În ed. „Minerva“ (41) și *il dizbrăcam* — lipsește!

30) În ed. „Minerva“: „buzuarul“!

31) Deci pers. a 3-a plur. fără *u*! În ed. „Minerva“, forma actualizată
 și literarizată: „se aflau“ (41).

32) În ed. „Minerva“ (42) adaosul: „douăzeci de parale“!

33) În ed. „Minerva“: (sic) „lachelui“ (43).

picioari, fiindu-mi acești cam umflați, m'au așternut nemțăști pi pat și m'au bătut cu biciu la șăzut foarti simțitoriu“ (*Cap. V*); — „și așa ei m'au dat în slujbă la dugheană, la un lipscan din București, anumi Constandin Nazlâm, rudenii oariști cu Lada. La dugheana aceea, altă treabă nu făcem, dicât dimineața măturam dugheana, iar pisti zi stam în picioari răzâmat di păreti ca un istucan și dormitam. Sara însă după ci mergeam la gazdă, cetem cărți istoricești, asupra cărora începuserăm a avea o nisățioasă aplecare... Pi lângă aceea mai slujămu și pi calfilii (pricacicii) ci era mai înainte di mini întrați în slujbă. Iar câti odată mă ducem la mahala în vizită, la o fetișoară, anumi Ecaterina, cu cari mă împrietinisăm încă di când trăea Lada, undi în acea vreme ea să afla camerdiniră la (o) cucoană, iar eu ucenic la dascalu Panaioti.... Și di câti ori pominem lui Nazlâm că mi-s'au rupt straili și ciobotili, el totdeauna tăcea și începea altă vorbă. Pi lângă aceasta niciodată nu mă cerceta undi umblu când lipsăsc dila dugheană și ci fac, din cari a lui slabă privigheri și nibăgari în samă, mai adesiori. găsăm prilej a vizitarisi pi prietina mea Ecaterina și a mijloci prin o babă di a faci încă cunoștință cu una Cucoana Arghira, căria i să închina mulți ipscani tineri... și pentrucă numai eu sângur încuëm și discuem acea dugheană, și videm într'nsa lucruri di cari închipuëm că dacă pentru slujba ci am întrebuințat cu curățitu, aș căpăta unili la mână, apoi aș câștiga mai multă intrari și mai di aproape prieteșug cu cunoscuta mea Ecaterina și poati și cu Cucoana Arghira, m'am mișcat di înrădăcinatili în mini obiceiuri diprinsă la casa moșului maicii meali Sulgeriu Fotachi Ciurea, și la a dascalului dila Sibii, și fără a giudeca mai diparti, am luat din acea dugheană: un tulpă, o părechi cercei di tunbac, două părechi bușmachii i câtiva părechi di colțuni, pi cari li-am făcut prezent Demoazei Ecaterinii³⁴⁾, cari primindu-li dila mini cu mari mulțămiri, m'au încredințat, îmbrățășindu-mă, cumcă voi fi protimisit la dânsa, mai mult dicât alți a ei închinători și că ușili bunului ei prieteșug pentru mini totdeauna vor fi dischisă... Nazlâm într'o dimineață aflând di această istorii, m'au închis într'o casă până sara; atuncea, după ci au aprins lumânările, au dischis asupra me giudecată, precum să făcea odinioară la Ispania di cătră inviziții(sic), cu lumânările aprinsă... Giudecătorii puindu-mă la pitcă, mă întreba nu cumva în vreme cât am fost la dugheana lui Nazlâm am luat asămine niscaiva marfă sau bani și i-am împrăstiet pi la

34) În ed. „Minerva“, sintaxa modernizată: „demoazei Ecaterina“ (49).

nimfi, precum adesiori obișnuiesc a faci tinerii ci slujăsc pi la lip-scanii. Eu cu adivărat că din dugheana lui Nazlâm nu luasăm până atuncea încă nimică. Și mă îndreptam cătră giudecători cu aceasta. Inșă fiindcă ei mă opărea grozavnic cu vergili la talpili picioarilor, și îmi zicea că dacă voi spuni adivăru ci li trebuia lor, adică că am luat marfă i bani dila Nazlâm, mă vor lăsa nibătut, apoi eu ca să scap di usturimi, spunem că am luat și dila dânsu. Atuncea unul dintr'înși scria, iar cialalți iarăși să apuca și mă opăria. În sfârșit după ci au văzut că eu nu mai pot grăi, m'au lăsat câtiva minuti ca să mă răsufliu. După aceea mi-au dat în mână călămări și hârtii și mi-au poroncit a scrii grecești (căci altfeliiu nu știem) celi ci unul dintri dânșii îmi va dictui. Din câti cuvinti am scris în acea noapti, îmi aduc aminti numai că am pomenit di diiata lui Lada, di marfă și di bani dila Nazlâm; altă nu știu nimică. După ci mi-au făcut această operații, au dat hârtia scrisă di mini în mâna lui Nazlâm și ei s'au împrăștiat. Iar eu amu rămas gios la pământ în mijlocul casii până adoua zi. Și di scârbă și di rușini m'am bolnăvit ³⁵⁾ și am zăcut în casă la Nazlâm mai bini di una lună di zili“ (Cap. VI); — „Deci eu în loc să mă duc îndată la Eși, precum hotărîsăm, am rămas pi câțava vreami la Florești, la maică-me, ca să mă sfătuiesc cu dânsa, ci drum să apuc, pentrucă ei cu totul i să părea di împotrivă a slujă eu în Eși pi la neguțători, precum îi arătasăm că sânt hotărît. În curgirea acei ³⁶⁾ vremi, niavând ci faci, mă jucam cu frații, mă primblam pila rudeniili meagieșiti, și mă volocem după cuconițili di piapregiur, căroră fiziognomia mea li era foarte priincioasă“ (Cap. VI); — „O slăbăciuni firească mumai, nu puteam încă a o stăpâni, adică buna plecari asupra neamului Evii... din cari pricină câti odată eram silit a mai împutâna din zapasu capeicilor ci strângeam în ladă și a mă învrăjbi încă și cu mătușa mea Savastița, cari adesiori să jăluiea asupra mea cătră moșul, cumcă din pricina mea i să ameațascu fetili din casă și i să stărpăscu mancili copiilor“... (Cap. VII).

(Va urma)

Leca Morariu

Ctitorii și binevoitorii noștri

Doamna Satinlg A. Ferhat (Florești-Focșani) și D-l Tony Ferhat (Florești-Focșani). — De tot îndatorate mulțumiri! Revista „Făt-Frumos“.

35) În ed. „Minerva“: „îmbolnăvit“ (51).

36) În ed. „Minerva“, modernizarea; „acelei vremi“ (64).

Așteptare

Noi, așezații la răscruci de vânturi,
Din nou am fost de hoarde cotropiți,
Trec neguri nordice peste pământuri,
Ne cheamă valul Nistrului: Veniți!

Din nou pribeag plecă din Maramureș
Străvechiul Dragoș, urmărind un bour.
Vin Huni din stepe iar în iureș,
Se'nghesue la Tisa nour după nour.

Sub maluri albe, la Balcic, se zbate
În amurgire vântătă străvechiul Pont.
Vin cărduri cetele înfometate,
Se'nghesue la pradă și-și dau ghiont.

Dar, credincioși, din Putna așteptăm Voivodul
Să-și urce umbra de titan prin veacuri,
Să-și ducă iar la glorie norodul,
Să pue țară nouă peste brăcuri...

Aurel V. Sânger

○ scrisoare către Alecu Rusu

În *Câteva date nouă cu privire la viața și familia lui Alecu Russo*, publicate de Traian Ichim (Iași, 1923), avem (pag. 9) anafora din 28 Martie 1846 a Vel Logofătului Iordachi Ghica către Vodă Mihail Sturza pentru iertarea de surgun la mânăstirea Soveja a lui Alecu Russo.

În ms. 4085 dela Academia Română se găsește următoarea scrisoare în limba franceză a sus zisului Vel Logofăt către Alecu Rusu, din 4 Martie 1846, privitoare la bunul tratament față de scriitorul surgunit din partea cărmuirii.

G. T. Kirileanu

Nr. 4085 Acad. rom. în fo

Iassy le 4 Mars 1846

Mon cher Rouso,

J'ai été charmé d'apprendre par votre lettre que vous avez été content des procédés qu'on a eus pour vous pendant votre trajet. J'ai donné aussi des ordres à Monsieur l'Ispravnik de Focchany de vous envoyer un médecin pour vous donner tous

les soins qu'exigerait votre santé, et de ne pas vous forcer à faire maigre. en un mot j'ai recommandé que vous ne manquiez de rien. D'un autre côté soyez persuadé, mon ami, que je ne me lasserai pas d'intervenir auprès de son Altesse afin que vous obteniez votre pardon le plutôt possible, convaincu que vous avez reconnu votre faute, et que pour l'avenir, vous vous en garderez bien de répéter de pareils actes qui ne servent qu'à faire un tort irréparable à leur auteur et forcent aussi le gouvernement à sévir contre de pareilles personnes.

Agréez, mon cher, l'assurance de l'affection que je vous porte avec laquelle je suis votre serviteur.

(ss) George Ghyka

Adresa: Monsieur

Monsieur Alexandre Rouso.

Sub pecetea de ceară roșie (cu chirilice).

Această carte stărostia de Putna va trimite-o după adres(a) la mănăstire Soveja.

(ss) Gheorghe Ghica Logof.

Scrisoarea Grapinei

Grapina Băciței din Vatra, de sub pădure, slujește de cinci ani la oraș. N'a umblat din stăpân în stăpân, ca altele. De cum a adus-o mamă-sa, Băcița, și cu Petre Stăniște la avocatul Alecu Hapăianu, acolo a rămas.

Îi era greu la început; nu știa rânduială casei și gusturile cucoanei. Era ea destulă fată, că doar mergea pe-al douăzeci-șiuulea an. Altele de seama ei se măritaseră; erau gospodine la casele lor și aveau și copii.

Cu toate acestea, tot îi era greu; acasă ea nu învățase decât să deretice într-o biată cămaruță, pe care din lună în lună, o fețuța pe jos cu lut. Afară de asta, știa să culeagă din pădure bureți și fragi, când era vremea lor.

Aici, la oraș, alta era socoteala: odăi multe și mari, lucruri pe toate mesele și în toate colțurile și, mai ales un amar de sticlării. Ascultătoare și cu băgare de seamă, dela un timp a prins tot rostul casei. Altcăva a necăjit-o vreme mai îndelungată: târguiala.

În piață, nu era ca'n pădure, unde culegea fragi și bureți așa pe degeaba. Pădurea era bună, îi dădea, fără parale. La oraș, jidovii îi cereau bani, iar duduia nu mergea cu dânsa la târg, ca alte cucoane. Duduia ei se ducea la școală și ea Grapina, trebuia să cumpere de-ale gurii pentru toată casa.

Ce chin și bătae de cap avea, numai Dumnezeu știe! Se temea să nu se încurce cu atâta bănet, să n'o înșele harharii dracului. Știa ea carte, nu-i vorba, căci a învățat trei clase cât a trăit tată-său, dar tot îi era greu. Cu vremea s'a deprins și cu socoteala banilor și, ce mai la deal, la vale? Grapina era cheia și lacata gospodăriei.

În sat, n'a mai fost dela moartea mame-sei. A venit atunci Petre Staniște, fratele răposatei, a luat-o cu binișorul și i-a spus de stingerea bătrânei. A plâns cât a plâns în brațele liței Domnica — Staniște venise cu femeia lui — și s'a ușurat. Au plecat după aceea în târg, au cumpărat de toate câte se cereau pentru moartă, iar pe sub seară au fost acasă. Când a văzut lumea adunată în ogradă, a podidit-o iarăși plânsul.

S'au rânduie apoi cele de trebuință pentru îngropăciune..

*

— Numa casa, bădie Petre, cum rămâne?

— Casa va rămâne bine, fată. Am avut eu grijă de asta. Când am văzut că măică-ta-i slabă tare, am pus ochii pe Florea Cimpoeșului, care-i pădurar la stat de an vară. Cum îi singur și fără sălaș până'n vremea asta, m'am înțeles cu dânsul ca la o adică, să se așeze el într'însa, să nu rămâie casa pustie. A păzi-o până-ți împlinești tu anu la domnu avocat. —

A sfătuit-o bine Petre Staniște. La urma urmei ce avea să mai facă acasă?

S'au scurs de atunci mai bine de doi ani. Grapina tot la oraș e, la stăpân. Ar fi păcat să spuie că nu-i mulțumită. Are tot ce-i trebuie, stăpânii sunt buni și economiile îi cresc.

Cu toate acestea, cum a dat primăvara, par'că nu-i în apele ei, așa ca mai înainte. Noaptea, se'ntoarce când pe-o parte, când pe alta și tocmai spre ziuă o fură somnul. Fel de fel de gânduri îi umblă prin cap, iar dimineața se scoală buimacă. I se întâmplă asta mai cu seamă de când stăpână-sa a născut o fetiță. Mintea i se duce mereu la îngerașul alb și plăpând. I-i necaz că nu-i lăsat în grija ei, să-l mângâie și să-l sărute ea, nu manca, adusă din Bucovina.

— Doamne, duduie, nu știu ce te-ai gândit mata, că nu mă lași pe mine să cat de fetiță. Ce era nevoie să cheltuiești cu o Rusoaică de altă lege?

— Ar fi fost bine, Grapină; dar, vezi tu, Rusoaica-i dà lapte.

— Da ce crezi mata, duduie, că mi-ar fi greu să duc frumușel la școală să-i dați mata țâță? —

Și, în nopți de nesomn, Grapinei i se'nfiripă o dorință, care-i moaie toate oasele. Ar vrea parcă să aibă și ea un copil, să-l alinte și să-l hrănească cu pieptul ei. Fără să știe cum, gândul îi alunecă în sat, la casa ei de sub pădure. I-i dor să culeagă bureți, să umble desculță prin rouă... Să treacă pe lângă stâna lui Crăciun. Ba, într'o noapte l-a visat pe Vasile Bardă, flăcău tomnatec, cioban de mic la stâna lui Crăciun.

În noaptea aceea s'a deșteptat fericită, dar și cu un măi mare dor de sat, de casă, de pădure. N'a mai ațipit de fel până la ziuă. I-a venit în minte o întâmplare, la care nu s'a gândit niciodată de când a plecat de-acasă:

— Se'ntorcea din pădure, în amurg, c'o sarcină de vrea-scuri. În Poiana Țigăncii, s'a auzit strigată de Vasile Bardă.

— Tu, Grapină! Ian mai stăi și te hodinește, că te-i deșăla.

— N'ai 'neata grijă — i-a întors ea pe loc vorba. Dar tot s'a oprit de a pus vreascurile jos.

— Măi Grapină, da vrednică fată ești tu! Te-aș lua de nevastă, bré că-mi trece vremea, dar... nu pot.. ești calică.

— Cată-ți alta cuprinsă, că eu n'am nevoie — s'a ridicat ea ciudoasă, aburcându-și sarcina în spate și luându-și drumul.

Întâmplarea de-atunci o răscolește acum pe Grapina. O vede parcă aidoma, ca și cum și-ar vedea chipul ei întreg în oglinda cea mare din salonul stăpânilor. Dela visul cu Vasile Bardă, nu-i zi în care să nu-și socotească în gând banii adunați în timpul cât a slujit. Sânt destui, măcar că s'au mai cheltuit din ei la moartea bătrânei.

Dar iată că, într'o zi, află dela baba Lisaveta că Vasile Bardă nu și-a luat încă femeie. Numai ea știe cât s'a bucurat la vestea asta. Cum ar mai vrea să-i trimită vorbă că nu mai e calică! Dar cum s'o dreagă? Dorința ei e cu taină și n'o poate încredința oricui. Deaceea o bate gândul să-și ceară voie dela stăpâni pe-o zi-două, spre a se duce în sat... Nu-i va da drumul însă, știe ea bine, căci se pregătesc de plecare la băi...

Să-și spună aleanul duduii, iar nu poate, că se rușinează.
— „Nu m'aș înțelege decât cu bădia Petre și cu lița Domnica, dac'ar veni încoace. Ei m'au adus la oraș, ei m'au sfătuit și vad că nu mi-a mers rău.“ Dar pentru asta trebuie să le facă știți. Cum?... Asta-i greu!... „Bădia Petre greu se dă la drum, că-i bătrân“, gândește ea cu îndoială. Dar dacă lucrul se întârzie și Vasile se 'nsoară... Nu! Nu, asta nu trebuie să se întâmple! S'a hotărât în sfârșit. Să-i scrie lui Petre Staniște o carte! „Am să-i spun că-l cheamă duduia, să-i descante pe domnu, că-i bolnav....“

*

Sâmbătă seara. Târziu. Stăpânii sânt plecați în vizită. Manca și fetița dorm. În bucătărie, aplecată de-asupra unui colț de masă, Grapina scrie. I s'a înegrit toată limba de mult ce-a muiat creionul în gură:

„Ti rog bădie Petre vină duminică la oraș că ti roagă duduia foarte mult că domnu e ceva bolnav și vre săl discânti și fi mulțămît Dar ti rog și eu grapina ca să vii, numandicât să leși tăte în pământ și să vii și să iei și amatali pentru discântat și poate să vie și lița Domnica. Da cată bădie petre că are săi pară rău dacă matali nu vii. Adumilorvoastre grapina și am și eu să vorbesc ceva întiresat și ti rog vină numandicât.

grapina

Domnului petre Staniște

Comuna Vatra

Și domnu factur cum ajungi să o dați pin cineva

*

Când Petre Staniște și cu femeia lui s'au întors dela moară, soarele da'n asfințit. Au zăbovit acolo toată ziua pentru două dimerlii de grăunțe. Le luau înainte cei cu multul.

— Lasă și tu, Domnico, nu-i mai probози. Tot e bine c'am apucat rândul pân'a nu 'nopta — cearcă Staniște să-și liniștească baba, care ocăra mereu pe morar și pe tineretul lipsit de cuviință.

— Ei, că 'neatale ce-ți pasă! Te-ai fost pus la sfat și duhă-niai tiutiu!

— Ian tacă-ți gura, măi fumeie, că iaca, ne-am văzut acasă. Na cheia și deschide ușa tinzii. —

Baba Domnica și-a lepădat tăbârca pe prispă și, luând cu ciudă cheia din mâna moșneagului, dă drumul ușii. Când să între, jos o hârtie! O ridică, o întoarce și pe-o parte, și pe alta și nu se dumirește ce-i.

— Vin', măi omule, 'ncoace! Ce-ai închilit acoloa? Iote ce-am găsit în tindă.

— Ce-ai găsit, fumeie?

— Da de unde să știu eu ce-i? Poate-o carte.

— Ce carte, măi fumeie? Ai căpchiet? Cine boala crezi tu c'are să-ți trimeată carte? A fi o citație dela priciptor.

— Aracan de mine, omule, da ce te 'nchipui că nu știu eu cumu-i citația? Nu-i citație, că nu-i galbănă. —

Petre Staniște ia din mâna babei hârtia cu pricina, o sucește, o 'nvârtește și se 'ncredințează că într'adevăr îi carte poștală.

— Se vede treaba c'a slobozit-o poștașul pe crăpătura ușii. Nu ți-am spus eu să leși măcinatul pe mâne? Dacă eram acasă mi-o cetea el și obliciam dela cine-i.

— Lasă, omule, că te-i duce dimineață la domnu învățător; ți-a spune ce-i și cum. —

Așa-i, s'a duce el mâne la învățător.....

Afară-i ca ziua. Luna plină a cuprins, cu lumina ei, întreagă cămăruța moșnegilor.

— Dormi, Domnică?

— Dorm, omule; da ce te cioșmolești atâta?

— Iaca, mă pârălesc și nu pot să mă 'nchipui cine-a trimis scrisoarea ceea. —

Abia târziu de tot au ațipit bătrânii, visându-l ba pe factor, ba pe perceptor.

*

Dormia încă învățătorul, când Petre Staniște a ajuns la școală. Privind la „copchilăraia“ satului, nu și-a dat seama cât a așteptat.

A sunat înșfârșit clopoțelul și copiii s'au strecurat în clasă, iar el a pornit spre cancelarie.

— Ce-i povestea, moș Petre?

— Bine, domnu învățător; numa cât am aflat în tindă cartea asta când m'am înturnat asară dela moară. Am alergat la du-milorvoastră, să faceți bunătatea să mi-o cetiți.

— Târziu și-a adus aminte factorul de dumneata; e tri-measă de două săptămâni.

— I-a fi fost greu, să crezi matali, că-s departe. —

Cu mare băgare de seamă a ascultat el ce-i scria Grapina. Ar fi vrut să mai întrebe ceva, dar intrase în cancelarie dom-

nișoara învățătoare și s'a stăpânit. E descântecul la mijloc și nu-i cu cale să mai lungești vorba.

— Apoi foarte mulțămesc, domnu învățător, și sănătate bună. Mă duc de-amu, că m'așteaptă baba cu răspunsul. —

În fața cârciumii, Petre Staniște stă la cumpene. Ar lua o cinzeacă de rachiu, dar se răsgândește. S'ar mai întâlni acolo cu cineva și n'are el vreme de vorbă; trebuie să se gătească de plecare. —

Baba Domnica îl așteaptă în poartă. S'a bucurat că nu-i pârdașnica de citație, dar s'a întristat că i-a pus omul pe drumuri.

— Trebuie să mă duc, Domnico; tu n'auzi că mă cheamă domnu avocat? —

— Doamne, măi omule, da eu aud că n'târg sânt la doftori câtă frunză și iarbă.

Or fi ei doftori, măi fumeie, da discânticu-i alta! Și fața n'a trimes carte de florile mărluii...

— Dacă spui 'neata! — face Domnica deplin încredințată de judecata moșneagului.

— Eu nu mai zic alta fără decât că domnu învățător a cetit că Grapina scrie să mergi și tu.

— Saraca Grapina! De bună seamă că nu știe cum mi s'o dus puterile! —

Moș Petre ar pleca chiar după amiază. Încet, încet, sub seară, ar ajunge. Îl încurcă însă un lucru: apa neîncepută, pe care nu putea s'o aibă până dimineată...

Toată ziua aceea și-a pregătit toate cele ce sânt de nevoie pentru descântec; căldarea cea veche, unsă cu var, potcoava ruptă, o jumătate de cociorvă și trei spice de grâu de trei ani. Le-a pus decuseară în traistă. Ulciorul l-a umplea mâine, în zori, la Fântâna Lupului, că descântecul nu-i cu folos decât cu apă neîncepută.

Soarele se ridicase mult pe cer. Staniște făcuse jumătate de cale. Pe la aprânzul cel mare va fi în târg, gândia el, ștergându-și cu măneca broboanele de sudoare.

Dar iată că-l ajunge din urmă o căruță. Era Ion Beldie din capul satului.

— Încotro, bădie Petre?

— La oraș, Ionică tată.

— Sui colea, că-i fi vlăguit. —

Pe deoparte îi pare bine, pe de alta, nu-i prea vine la socoteală întâlnirea aceasta. Îl ştie el pe Beldie câtui de iscoditor. Va cerca să-l descoase şi nu-i va putea spune adevărul. Descântecul îşi are tainele lui. Deaceea tot drumul s'a căznit să-i abată vorba şi gândul lui Beldie; ba că-i secetă, ba că-i greu birul, ba că Ileana Saftai s'a prăpădit şi bărbatu-său s'a dat în darul beţiei şi, tot aşa, pânăce au ajuns la barieră. I-a mulţumit lui Ion, şi-a luat buclucurile şi dus a fost acolo unde-i era chemarea.

„Slavă Ție, Doamne, că m'am văzut aici“, răsuflă uşurat în faţa casei pe care-o cunoştea. Ar voi s'o vadă pe Grapina mai întâi şi apoi să între în curte. Fata însă nu se arată. Deschide portiţa, se învârtă în jurul casei, cearcă uşa la bucătărie... Nimeni.

— Pe cine-l cauţi, moşule? — strigă cineva din curtea vecină.

— Buna ziua, cucoană. Cat pe Grapina. Pe Grapina Băciţei dela noi din Vatră. Îi slugă la domnu avocat.

— Nu-i acasă, moşule. A plecat la băi cu Doamna.

— M'o chemat cu scrisoare — stăruie Stanişte cu neîncredere.

— N'auzi, moşule, că nu-i acasă? — îi răspunde tăios cucoana, dispărând în odăile ei.

— „Amarnică duduca asta bre!“ se scarpină omu 'n cap, ieşind pe poartă.

*

— Mă rog dumitale, domnule sărjânt, îl ştii pe domnu avocat, cuconu Alecu Hăpăianu? Are în slujbă pe una Grapina Băciţei dela noi din Vatră.

— Pe Grapina dumitale a cunoaşte-o cine-a cunoaşte-o, moşule, dar pe domnul avocat îl ştie toată lumea.

— Aşa a fi, domnule sărjânt. Da, amu, nu-ţi fie cu bănat şi spune-i c'am venit.

— Cum îţi zice dumitale?

— Las'că doar mă ştie conu Alecu. Nu i-am adus eu pe Grapina?

— Eu nu zic că nu, moşule; dar trebuie să-i spun cine-l caută.

— Aşa-i, aşa-i, tată. Apoi şopteşte-i numai atâta: Petre Stanişte din Vatră. —

Avocatul avea în ziua aceea un proces greu. A ieșit, totuși, crezând că-i un client.

— Sărut dreapta, cucoane. Iacă-tă-mă-s; m'am înfătoșat.

— Eleil Dumiața, moș Petre? Cu ce nevoi?

— Am venit să te discânt, cucoane. Da... unde?... c'aici îi lume și nu-i de samă.

— Pe cine să-l descânți, moș Petre?

— Ei, cucoane, pe dumilorvoastră; că doar am primit scrisoare dela Grapina.

— Ce vorbești moșule? Vezi-ți de treabă și lasă-mă 'n pace! —

A ieșit buimac Petre Staniște depe sălile tribunalului, mai ales că lumea începuse a chicoti pe socoteala lui...

„Îi înfocat rău boierul. Hm! Așa mi se cuvine dacă m'am băgat în trebunel, în lume, ca un țaran prost ce sânt!“

Târîndu-și picioarele oboseite, a plecat dar să-l aștepte acasă. I-i lehamite de gura cucoanei de-alături, care se burzu-luise la sosirea lui. Bucuros că n'o vede pe-afară, se strecoară repede până la umbra castanului din poartă. I-i foame. Scoate din traistă boțul cu brânză, copt pe jăratice de baba Domnica. Se ridică în picioare, își pune pălăria jos, se 'ndreaptă cu fața spre rasărit făcându-și larg semnul sfintei cruci. Își începe apoi prânzul, rar, tacticos, gândindu-se la toate câte i s'au întâmplat.

După masă, fiind obosit, a adormit. Când s'a trezit, i s'a părut mai întâi că-i în pădure. L-a înșelat castanul cu ramurile întinse până departe. A fost numai o părere de scurtă durată, căci ochii i-au alunecat repede pe ziduri mari și albe.

„A fi vremea la chindii“ — își spune el, uitându-se spre soare. — Dar iată, apare și avocatul. Bătrânul se scoală 'n picioare.

— Sărut mâna, cucoane... V'am așteptat... Să nu bănuieți că m'am băgat în trebunel.

— Să trăiești, moș Petre. Da spune-mi ce-i cu descântecul de azi dimineață?

— Apoi ce să fie, cucoane Alecule, iacă, eu sânt gata. Am adus și apă neîncepută și cele scule pentru trebușoara noastră...

— Ce vorbești, moșule? Pe cine vrei să-l descânți?

— Da bine, cucoane, nu m'ați chemat dumilorvoastre?

— Nici prin cap, nu mi-a trecut păcatele mele!

— Am primit carte dela Grapina, cucoane! Ian cetește

matale; că doar n'avea să mă scoată din minți domnu învățător! —

Avocatul citește cartea poștală... Da, Petre Staniște spune adevărul.

— A înebunit Grapina! N'am nici o boală. Și chiar de-ar fi așa, n'am eu atâția doctori aici?

— Să dea Dumnezeu să fii sănătos, cucoane. Da una-i doftorul și una-i descânticul. Asta s'o știi matali dela mine. Alta-i amu, cucoane: un dușman m'a urnit pe mine din bordeiu, nu Grapina.

— Ba-i chiar scrisul ei, moșule.

— Atunci n'i s'o dus dela inimă! Norocul ei că nu-i a-casă. Ți-i slugă, cucoane, dar aici în fața matali aș amesteca-o cu pământu'! Iote cum fierbe 'n mine sângele! —

Lui Alecu Hăpăianu i se făcu milă.

— Ține-ți firea, moș Petre. I-o fi fost și ei dor de Dumziata.

— Ba nu cucoane; ștearsă-i din inimă, mă'nțelegi? D'apoi când a oblici baba, nici c'a vre s'o mai vadă! Și-am povățuit-o ca pe odrasla noastră!

— Îi fată cuminte — încearcă avocatul să-l liniștească.

— A fi la matali, da la mine nu!

— Ei, lasă c'oi judeca-o eu, moș Petre.

— Ba nu, cucoane! Iote ce: Ai bunătate și scrie ce ți-oi spune eu.

— Scriu, moșule. Spune.

— Scrie matali așa: „Fa, Grapină, că eu și mătuș-ta te-am povățuit și tu ești un diavol. Te-am adus în pâine și căldură și tu ești o scroafă“.

— Așa ai scris, cucoane?

— Întocmai, moș Petre.

— Mai scrie și asta, cucoane: „Eu Petre Staniște din Vatra am alergat într'o goană după vorba ta și tu ai fugit și m'ai făcut de răsul lumii la tribunal“.

— Atâta! De-amu eu îmi iau drumul și matali să nu bănuiești.

— Nu bănuiesc, moșule. Dimpotrivă, îmi pare bine că te-am văzut. —

La plecare, avocatul vrea să-i dea o sută de lei.

— Vai de mine și de mine, da cum să iau eu așa ceva dacă n'am făcut nicio treabă! E păcat!

— Ai făcut mai mult decât o treabă, moș Petre — îi indeasă avocatul banii în mână care se feria.

— Dar atunci, sărut dreapta și bodaproste... Mă duc, că este unu dela noi din sat,.. cu căruța.

— Drum bun, moș Petre. —

În poartă, însă, s'a oprit. Chibzuiește ceva. Avocatul i-a spus că fata-i cuminte. În afară de asta ea îi mai scrie că are să-i vorbească ceva. Așa i-a citit și învățătorul, și conu Alecu. Se 'ntoarce.

— Mai am o rugămintă, cucoane.

— Spune, moșule.

— Să mai însemnezi matali acolo așa: „Grapină, află că eu Petrea Staniște și mătuș-ta Domnica sântem sănătoși. Casa ta se găsește în bună regulă și noi cât om trăi, om avea grijă. Și să mai vii și tu în sat, că de-amu... noi sântem bătrâni. Și-ți lăsăm ție sănătate“.

Spunând acestea, i s'a ridicat, parcă, o piatră depe suflet. A plecat liniștit. La un astfel de dar din partea boierului nu s'așteptase. Pe Ion Beldie nu l-a mai găsit în oraș. Nu-i nimic, se duce pe jos. Și-a cumpărat două pâni negre, o jumătate de litru de rachiu și, dela spițarie prafuri de tusă pentru babă. Va ajunge târziu în sat, căci soarele-i aproape de asfințit. La o bucată de noapte, însă, răsare luna și calea-i va fi luminată... Ar fi poate și mai liniștit dacă nu-i scria Grapina că are și ea de vorbit ceva cu dânsul. „Are fata un cui la inimă, nu se poate“, gândește el.—

Și, încet încet, noaptea se lasă tot mai adâncă peste Petre Staniște din Vatra de sub pădure. Acasă, baba Domnica îl așteaptă cu mămăliga demult răsturnată pe fund....

Vasile Alexandrescu

Multe și mărunte...

Când ții să nu știi ce mai știi și alții!... — În recentul articol *Neologismul văzut funcțional* („Rev. fund. reg.” VIII 1941, 5), d. D. Caracostea vrea să ne facă a crede că (puținul material propriu-zis din) cutare articol al d-lui Sextil Pușcariu, *Despre neologisme* „marchează o dată în discuția problemei”. Fiindcă, opinează d. Caracostea: „Pentru¹⁾ prima (sic) dată chestiunea nu este privită doctrinar, ci se caută un temei științific pentru înțelegere”. Înseamnă că'n eseurile lui Leca Morariu: *Erezia antineologistă*, Suceava 1926 și *Maiorescu și neologismul*, Cernăuți 1937, „chestiunea... este privită doctrinar”!... Sau, poate că aceste provinciale publicații nici n'au răzbit în știința Capitalei!...

L. M.

1) Și firește, nu aprobăm dubla prezentă a lui *pentru* în aceeași frază...

Opera Română : Alexandru Lăpuşneanu

(Operă în 3 acte (4 tablouri)—Libretul şi muzica
de Al. I. Zirra)

Stagiunea 1940/41 a Operei noastre, inaugurată sub însăşi direcţia maestrului Zirra, compozitor de mare anvergură, pe care noi Bucovinenii l-am apreciat încă de pe timpul directoratului său la Conservatorul din Cernăuţi, se anunţa chiar dela început călăuzită de preocuparea de a introduce în repertoriu cât mai multe opere româneşti. S'a ajuns deci şi la acest *Lăpuşneanu*, început încă în 1927, terminat la 1930 şi aprobat la 1936, în unanimitate, de comitetul de lectură al Operei — dramatizare muzicală ce se recomanda oarecum şi ca evocare a centenarului nuvelei româneşti.

Libretul d-lui Zirra, utilizând textul lui Negruzzi, se abate totuşi şi dela nuvelă şi dela datele cronicelor, înfăţişându-l pe Lăpuşneanu nu ca fire de tiran, pornit pe vărsare de sânge, ci ca domn ocrotitor al poporului, pedepsind boierii hrăpăreţi şi trădători. Acestea sunt gândurile ce-l preocupă în monologul cu care începe tabloul I, în sala tronului (spătărie). Un aprod vesteşte intrarea boierilor de divan, cari alcătuesc un puternic cor de frumoasă inspiraţie melodică, mereu în dialog cu cruntul voevod. Intervine ca solist Vornicul Moţoc, pe care mulţimea adunată afară îl cere cu furie. Strigătele ei sunt zguduitor subliniate de orchestră, care preste tot e tratată cu strălucire, ilustrând savant şi subtil situaţii şi stări sufleteşti, între acestea şi rarele clipe de înduioşare la Lăpuşneanu. După ce Moţoc, leşinat de groază, e dus de slujitori pradă mulţimii, apare chipul alb al Doamnei Ruxanda, pentru a-l implora pe Domn să fie blând şi iertător, căci „cine scoate sabia, de sabie va pieri“. La un moment dat, sbuciumul ei trece într'o veritabilă arie — s'a relevat cu drept cuvânt (în recenzia din „Curentul“) caracterul cantabil al acestei opere, oricât muzica ei atinge adese şi modernismul. O scădere a interesului dramatic e tabloul II, în care locul acţiunii îl ţin plângerile Doamnei şi iarăşi zădarnicele ei rugăminţi, neajuns compensat oarecum prin elementul idilic: Doamna împreună cu alte domniţe, torcând caiere de lână în grădina palatului domnesc, de unde se deschide perspectiva asupra uneia dintre bisericile Iaşului. Cu acelaşi rost de compensaţie mai intervine aci şi măscăriciul Domnului, făcând haz cu fetele,

apoi dansând un dans grotesc. Se remarcă în tabloul acesta un nespus de suav cor mixt cu caracter bisericesc, cor ce se aude din culise.

Tabloul III înfățișează ospățul, dar și un balet cu muzică în ritm de mazurcă și 'n costume poloneze, infiltrație care negreșit e în nota vremii. Lăpușneanu îi înfruntă pe boieri și le și vestește moartea; asistăm la începutul măcelului, asupra căruia cade apoi o perdea; o ridică Domnul, pentru a o face pe Ruxanda să leșine. Firește, în tabloul acesta, muzica ajunge culmea intensității și expresiei dramatice; se impune îndeosebi monologul lui Lăgușneanu în timpul măcelului, monolog exprimat numai prin orchestră, care ilustrează și ororile ce se petrec.

După așa vifor, tabloul IV constituie un binevenit, binefăcător contrast: liniștea mănăstirii, în care s'a retras Lăpușneanu, totuși chinuit de vedeniile măcelului. Vin pe rând frații călugări, dându-i bună dimineața fratelui Paisie, iar salutările acestea se împletesc treptat într'un preafrumos cor de factură bisericească. Incidental, dar nu prea des, e pus la contribuție și folclorul muzical, de pildă într'un recitativ al lui Lăpușneanu, acompaniat în orchestră de doină. Abia înseninat, Domnul se'n-tunecă din nou până la furie, când aude de afară mulțimea aclamându-l Domn pe fiul său, Bogdan, aclamări la care el răspunde: „Pe fiul meu îl voi strivi cum sfarm paharul acesta“. Vine dela încoronare Doamna, îmbrăcată cu tot fastul costumelor din frescele ctitoricești ale mănăstirilor noastre. Dar vin și Spancioc și Cornea — la Negruzzi, Spancioc și Stroici — cei doi boeri cari scăpaseră de măcel. Ei pun otrava în paharul cu apă, pe care Doamna i-l dă soțului său, determinată de gândul că are ales între tată și copil. La horcăitul otrăvitului: „Femeie, ce-ai făcut“? — ea repetă, rigidă și hieratică: „Cel ce scoate sabia, de sabie va pieri“.

Pe Lăpușneanu l-a cântat și l-a trăit cu egală măiestrie baritonul P. Ștefănescu-Goangă, covârșitor ca voce, ca dicțiune și ca exteriorizare a zbuciumului sufletesc — creație mare. Vrednică întru toate de partenerul său, d-na Lucia Bercescu cu silueta desprinsă din vechile noastre icoane, cu strălucirea sopranului său și cu prestanța jocului scenic.

Față de acești doi protagoniști, rolurile celelalte dispar, dar numai cantitativ, fiecare în parte meritând mențiunea ce i-o

facem: d. G. Opreșan în Măscăriciul Domnului, I. Puican (Moc), M. Știrbey (Spancioc), A. Borneanu (Cornea) și domnițele: Ana (Nella Dimitriu), Gherghina (Irina Dogeanu), Maria (Lizette Dima) și Ștefania (Thea Rămurescu).

Bagheta maestrului Egizio Massini de mult nu mai are nevoie de elogii; trebuie relevat însă special meritul maestrului de cor Gh. Kulibin, corurile constituind, precum am arătat, unul din elementele principale în această viguroasă operă, de care suntem convinși că va rămâne, dovadă și faptul că ține mereu afișul.

V. M.

Crainic arborosean

Alt uitat, la umbra și fața căruia stăm să ne adumbrim răstriaștea: *Isidor Ieșan*, decedat la Cernăuți în 1927*). „Glasul Bucovinei“ (An. X. 1927 Nr. 2324 din 20 Faur îi aducea din partea unui prieten din tinerețe, închinarea de mai jos. Iar prietenul nu era altul decât Constantin Morariu, care prea curând, la 16 Martie al aceluiaș an, avea să se ducă pe urmele tovarășului de tinerețe....

Elena Popescu

Isidor Ieșan

A trecut la cele eterne iarăși o victimă a politicei austriace. *Isidor Ieșan*, entuziastul și înflăcăratul Român, fiu de cantor bisericesc, rămas de mic orfan de tată, s'a luptat cu toate greutățile sărăciei și, fiind susținut numai prin ajutorul mamei sale, după absolvirea studiilor juridice, a fost ca și exilat la Bosnia din cauza naționalismului său intransigent.

Defunctul a dovedit de tânăr o fenomenală putere de muncă și care nu l-a părăsit nici la vârsta de peste 70 de ani, când l-a ajuns moartea. Am rămănea surprinși de mulțimea scrierilor lui, dacă am cunoaște numai titlurile lor. Între ele se află și opere de necontestată valoare, de pildă *Rutenizarea Bucovinei*, publicată anonim.

*) Cine va fi harnic să ne comunice data precisă?

Eroul muncii umbla neconținut cu cărți și manuscripte subsoară, și prefera să și tragă bucățica de pâine dela gură, numai să poată plăti spesele tiparului pentru cutare lucrare. Te impresionează adânc, când citești cartea de 452 de pagini, octav mare, tipărită în 1925 și intitulată *Urheimat des rumänischen Volkes und der rumänischen Sprache, Fragment aus der Sammlung der in Bosnien gemachten Studien über die Geschichte der Rumänen am Balkan und in Dacia Traiana, mit 6 Illustrationen*.

Ai scăpat de sbuciumări și de chinuri, odihnește în pace, iubite, fie-ți țărâna ușoară!

Un prieten din tinerețe

Din Bucovina românească

— POPULARE —

*Când ai fost la noi, de mult,
Datu-mi-ai gura 'mprumut!..
Și mai vină pe la noi,
Să-ți dau gura înapoi..
Că se tâmplă, omu'moare —
Și să nu-ți rămân datoare..*

*

*Și iar verde, alunică,
— Un'te duci, măi Toderică?
Prutu-i mare, puntea mică,
Te-i 'neca, măi Toderică!
— Da măcar să mă înec,
Peste Prut musai să trec!*

Auzite la Cernăuți, în 20 Iulie 1940,
dela Ileana Bujeniță din Ostrița lângă
Cernăuți de

Octavia Lupu Morariu

Multe și mărunte

Folclorul Alecsandrist tradus de Kotzebue — Deprinși cu precizia lui Leca Morariu, furăm surprinși a ceti în *Ethnosul* d-lui I. Diaconu (An. I, fascic. I, 326) rectificarea: „*Rumänische Volkspoesie*, Gesammelt und geordnet von B. Alexandri, Deutsch von W. v. Kotzebue, Berlin, 1856—1857; nu 1857, cum însemnă Leca Morariu“. Mergând însă pe urma mirării, avem iarăși supriza de a constata (cf. coperta acestui „Făt-Frumos“) că totuși traducerea lui Kotzebue apăreau precis la 1857! Întrebăm așadar: Care e precizia d-lui I. Diaconu?

L. M.

Limba veche și 'nțeleaptă

Vântul soartei ducându-mă să trăesc vreme de 30 de ani în Babilonul Bucureștilor, pe mine, a cărui dorință a fost să slujesc numai în mijlocul sătenilor din care mă trag și 'n orizontul măreței naturi în care am avut norocul să văd lumina zilei, de unde m'a izgonit însă în mai multe rânduri nefasta politicărie a partidelor — ceasurile mele de mângâiere au fost cele petrecute în bogata bibliotecă a Academiei Române și la Arhivele Statului, unde, pentru plăcerea mea și din îndemnul sufletesc al cine știe cărui strămoș din adâncimea inconștientului firii mele, am cercetat numeroase manuscrise, culegând material privitor la folclorul românesc, la trecutul unor sate scumpe sufletului meu, și la limba veche și înțeleaptă.

Dar nenorocul m'a urmărit și aici, căci în timpul bejeniei dela 1916—1918, luând cu mine mare parte a materialului adunat, mi s'a furat de *tovarășii* aliați, vecini cu gazda mea, lada cu lucrurile mele și cu manuscrisele. Erau acolo extrasele din răspunsurile la *Chestionarul limbistic al lui Hasdeu* și la *cel arheologic al lui Odobescu*, copia însemnatului ms. de medicină populară, ms. care înainte de război era în casa de fier a Arhivelor Statului din București, dar care nu mai există acum, probabil fiind luat împreună cu celelalte cărți și ms. ale lui Dim. Onciul, de către moștenitorii săi.

Mi-au rămas numai caietele (păstrate din norocire lângă patul meu) cu însemnările și excerptele din cele peste patru mii de mse. ale Academiei Române, pe care în timpul boalei lui V. Bogrea, într'un sanatoriu din București, i le-am dat să-și mai alunge urâtul. Le-a făcut apoi marea cinste de a fi citate în studiile sale din *Dacoromania*.

Datorită prietenescului îndemn al conducătorului acestei reviste, vom scoate din când în când spre publicare câte ceva din *limba veche și înțeleaptă*.

Platra-Neamț.

Gh. T. Kirileanu

Și deci :

*În orașu în Vithleem
Venitu voi toți să-lu vedem
Prorocire de demult
Noi cu toți o am crezut
Și cu dragu am așteptat*

*Să iasă lume din păcat
Că Domnul nostru Is. Hs
Venit-au lumi spre folos
Lumi întru bucurie
Și noaoa întru v(eselie)
Domnul nostru s'au născut
Unde lui că i-au plăcut
În esle dobitoacelor
În hodina oilor
Toți ingeri înu slugie
Mihailu și Gavrilu
Heruvimi și Sărafimi
Toți păstori î(n)c vinie*

Ms. 4130 Acad. rom., ms. din Banat 1737.

*Cu flueruere (sic) tm fluera
Foarte să cutremura
Și din gură îșu cuvânta :*

*O coconu de împăratu
Pre tatălu sfntu că l-ai lăsatu
Doamne, te-ai milostivitu
Toată lume ai vesălitu
Hs. la nașterea ta
Dinu fecioara Precista.*

Cu litere latine :

*Dyake sstyaoa ss'au suit
Tri Kraj dela resserit
Toclii (?) ss'au sfetujt
Valan chy lyn prorocit
Cselor tri Kraj și iei tare au krezut
Kum ke Chrystos ss'au nesscut
Acse sste prea luminoasse
A lui Chrisstos pre frumoase...*

Pentru minte și pentru noroc

Mintea și norocul s'au întâlnit într'un loc deosebi și au început a să prici: care e mai de treabă la om ? Și s'au socotit și iată aproape de ei era un copil de păștia porci — și au intrat întrânsul. Și dobândind copilul și noroc și minte, au zis: ce șezu eu de pascu aceste dobitoace netrebnice — voiu să mă ducu de aicia. Și părăsi porci(i). Au purces pe o cale și mergând mult au ostenit.

Și au găsit un copac unbros într'o livadă și aproape de el o fântână. Și șezând să odihnească și văzând fântâna plină de noroi și de găteaje, au abătut de o (au) curățit. Întru care curățindu-o au găsit trei petri de mult preț, foarte luminoase.

Și luundu-le s'au dus și au nemerit într'un orași și neavăn(d) pe ce să cumpere au scos o piatră și au arătat unui negustori, pentru ca să-i știe prețul. Negustorul luondu-o o (a)u dus la împăratul. Și au dat împăratul pre dânsa 50 de pungi de bani. Atuncia luund negustoriul bani(i) au dus la copil și au dat copilului și luund pre copil pre lângă dânsul, copilul ș'au luat de toate ce i-(au) pohtit inima și s'au dus de s'au curtenit la împăratul și i-au dăruit o piatră împăratului. Iar pre scurtă vreme

văzând împăratul pre copil, cum că are minte și era foarte pri-ceput la judecăți ș'au dat fata după dănsul de l-au făcut ginere.

Și au lăsat împăratul toate judecățile asupra lui și judeca pre toți cu drep(ta)te, cât să mira toți de mintea lui.

Iar într'o zi s'au întâmpinat mintea cu norocul. Mintea zicea: eu l-am adus la atâta cinste. Norocul zicia: ba, eu l-am scos din sărăcie.

Atuncia au zismintea: dă-te în laturi puțințel și vei vedea că poate fi fără tine, iară fă(ră) mine nu poate.

Și s'au dat în laturi norocul și nimic nu i-au stricat.

Atunci au zis mintea: să mă dau și eu în laturi, să vedem,

Atuncia s'au dat mintea în laturi. Iară el au început a striga tare: dați-mi boeri, ciomagul să mă duc la porci de unde am venit, că se vor fi risipit și să vor perde.

Acestea auzi(nd) toți boeri zicea: ș'au luot împăratul ginere purcari.

Atunci s'au plecat norocul minți(i), să fie mai mare și mai trebuincioasă. Și îndatăși i-au intrat mintea în voinic (? volnicie?). Și viindu-și în fire au început a se îndrepta și zise cătră boeri: știți boeri pentru ce am făcut aciasta? Și au (zis): ba. Zis-au: pentru ca să vă aflu firea, să văz ce-ți zice pen-tru mine.

Iar ei auzind, toți ș-au cerșut ertăciune, pentru căci îl grăise de rău.

Ms. 3820 Academia Română — scris lângă Brașov, în 1775. Foaia 284.

Testament

*Prieteni, de-oi muri să nu mă'nchideți
În strâmte ziduri de mormânt boltit,
Ci așezați-mă subț aspra glie
A țarinei, în satul meu iubit.*

*Să treacă plug și grapă peste mine,
S'aud secerătorii hăulind,
Să mă trezească viers de ciocârlie
Și seara s'ascult greieri țărâind.*

*Să dau pământului 'napoi din suc
Ce i-l răpim de zeci de mii de ani;
În chip de pâine, să stau iar la masă,
La praznice, cu frații mei țărani*

*O binecuvântare să se'ndrepte
Spre mine, cel de ei înstrăinat...
Și 'mpărtășind obșteasca mulțumire,
Atunci, de-abia, dormi-voi împăcat.*

P. Florențiu

Mitropolitul Varlaam

La marginea Boloteștilor (jud. Putna) se găsesc Căpoteștii ¹⁾, locul de naștere a lui Varlaam Mitropolitul. Acest ierarh, neîntrecut înțelegător al vremii, este cunoscut prin soborul pe care l-a adunat la Iași, în 1642, cât și prin Cazania „opera sa de alegere“, carte pre limbă românească oferită „ca dar limbii românești“ din întreaga Dacie, în stare să intereseze și să câștige sufletele simple „către care se îndreaptă“ ²⁾.

Subt Vasile-Vodă Lupu ³⁾, nu numai c'a ajutat silințele de cultură națională prin încercarea înlăturării limbii slave din biserică, dar a fost și sprijinitorul ideii de împăcaciune a Românilor, făcând parte din solia moldovenească, trimisă la Matei Basarab, încheindu-se astfel „un act de frăție“ ⁴⁾.

Varlaam „cu numele Vasile în rândul mirenesc“, — fecior de răzeș, din neamul înstărit al Moțocenilor ⁵⁾ (Moțoc din Odobești a fost cel dintâi ctitor al mănăstirii Mira), n'a căpătat îndrumările umanismului apusean, în școlile Leheiei, cu „colegieni“ nobili, ci, îmbrăcând din vreme rasa monahală, a primit cunoștințele scrisului, cetitului și ale artelor religioase la una din fruntașele mănăstiri de munte, „apostolite de curentul slavoniei“, la Secu ⁶⁾. A făcut parte din slujitorii chiar dela începutul acestei chinovii, iar pe la 1610 ajungând egumen după retragerea părintelui Andrei, a iscalit „cu tot soborul, dela mare până la mic“, un act slavon, curmându-se certurile pentru hotare cu călugării nemțeni. Destoinic deschizător de tradiții cărturărești, îndeamnă și pe călugării din mănăstire cu cetirea și copiatul cărților de învățătură creștină...

Încă din 1618, se cunosc ostenelele lui merituose, muncind

¹⁾ Căpoteștii înseamnă descendenții lui Capotă (Iorgu Iordan, *Toponimia putneană*, în rev. „Mîlcovia“, Focșani, a. II, 1933, Vol. I-II).

²⁾ N. Iorga, *Istoria Românilor*, vol. VI, Buc, 1938, pp. 131-132.

³⁾ N. Iorga, *Istoria bisericii românești*, vol. I, Valenii de munte, 1908, p. 310 și Calendarul Ligii culturale pe anul 1935, 30 Mai: „A fost luptător pentru legea lui ortodoxă, atacată de Calvinii unguri din Ardeal. Varlaam a ajutat vrednic silințele de cultură ale Moldovenilor supt Vasile-Vodă Lupu“.

⁴⁾ I. S. Floru, *Istoria Românilor*, p. 44.

⁵⁾ „Din neamul odinioară de mari boieri, conspiratori și ostași, plătindu-și cu capul cutezanțele, Moțoc“ (N. Iorga, *Istoria Românilor*, VI. p. 130).

⁶⁾ Augustin Z. N. Pop, *Biografia mitropolitului cărturar Varlaam al Moldovei* I. Călugărul, în rev. „Athenaeum“, Buc., Nr. 4 (Oct.-Dec. 1939), pp. 332-343.

pentru tălmăcirea „largu și pre lungu ca să poată înțelege cine va ceti“, a hrănitorei de suflete „Lestvica“, Scara posturilor, a Sfântului Ion Scărariu. Două decenii a stat ca egumen la Secu, până când Miron Vodă Barnovschi l-a chemat la Suceava, încredințându-i misiunea deopotrivă de grea — să plece ca „întărit“ domnesc, în capitala împăratului dela Răsărit, Mihail Feodorovici și ca „trimis“ cu scrisori dela mitropolitul Sucevii către părintele patriarh al Rușilor. Cu acest prilej, ieromonahul Varlaam s'a mai desăvârșit în zeloasele-i cercetări teologice.

Întreaga delegație, după ce s'a oprit o zi sau două în Kiev, a pornit mai departe la Moscova. Acolo pe lângă actul din Iași, datat 9 Decemvrie 1628, care vorbește de îndemnul domnesc spre sfintele locașuri și de zidirea „cinstitei mănăstiri Dragomirna“, trimișii au mai alăturat recomandarea duhovnicească a lui Petru Movilă din Kiev „să fie spre știre Maiestății împărătești că binecredinciosul Miron Barnovshi, Voevodul Moldovei, ... își trimite... pe arhimandritul său, pe ieromonahul Varlaam.., cu scrisoare de închinare... și să-i cumpere... icoane sfinte și blană vestită“.

În așteptarea lucrării icoanelor cerute, Varlaam rămase în Moscova un an de zile și apoi, la 20 Decemvrie 1629, părăsește capitala Muscalilor, reîntorcându-se în țară, unde se pusese la cale alegerea noului Domn, Alexandru Coconu. Revenit la mănăstirea Secu, locul lui de metanie, până la alegerea ca mitropolit, s'a supus unui alt vrednic egumen.

După săvârșirea din viață a mitropolitului Atanasie ⁷⁾, ieromonahul Varlaam fu hirotonisit mitropolit, „fără să fi fost episcop la vreuna din episcopiile sufragane mitropoliei din Moldova“. Niciodată nu se întâmplase un fapt ca cel de acum, „poate numai unei prețuiri deosebite a lui Varlaam de Petru Movilă și supunerii lui Alexandru Iliăș față de un așa de puternic reprezentant al ortodoxiei“.

Din mărturia notei slave dela sfârșitul pravilei lui Eustratie Logofătul, se vede că în ziua de Duminică 23 Septemvrie 1632, s'a făcut sfințirea noului arhieru Varlaam, când „cuvântul de salutare“ cât și ocazionala predică, le ținu Meletie Sirigul, marele dascăl de Creta.

⁷⁾ Mitropolitul Atanasie a fost îngropat în tinda bisericii dela mănăstirea Bistrița, într'a doua domnie a lui Iliăș-Vodă.

Statornicindu-se pe scaunul lui Teoctist, mitropolitul Varlaam nu numai c'a ajuns să schimbe viața spirituală a neamului românesc, dar prin avântul său de stăpânire duhovnicească „dela Ierusalim până în Croația“, când scaunul patriarhal din Constantinopol rămăsese liber, a fost propus și trecut pe lista principalilor candidați la acest scaun de patriarh.

*

Urmând repede treptele măririlor bisericești, mitropolitul Varlaam a lăsat acasă multe rude — plugari și preoți — care în actele lor subscriau și depuneau mărturii că sunt „nepoții“, „fratele“, „cumnatul“ sau „sora“ părintelui Varlaam mitropolitul⁸⁾. Aceștia, „fratelui“⁹⁾, „nepotului“¹⁰⁾ și „unei nepoate de frate“, Măriuța,¹¹⁾ măritată cu protopopul Ursu Cergariu¹²⁾ din Iași, deasemenea preotului Ursu și lui Todirașco precum și Tu(f)dorei, feciorii și fiica lui Ștefan, un alt „frate al preaosfințitului și de Dumnezeu alesului și rugătoriului nostru Kir Varlaam mitropolit“, li-a dăruit cu dreptă dăni, „până au fost Sfinția Sa viu“, părți de moșii din Putna „ca să-l pomenească“.

În tot veacul al XVII-lea și al XVIII-lea, în familia acestui mare ctitor de grai dulce moldovenesc, s'a păstrat încă tradiția cea bună a cultului cărții. Doi clerici, Ursu Cergariu, soțul Măriuței, căreia i s'a dat înțărirea domnească pentru moșiile primite, și Gheorghie din Băiceni — poate altă rudă a Măriuței, — iubitori de cultură, au prețuit cărțile religioase și

⁸⁾ Augustin Z. N. Pop, *Neamul mitropolitului cărturar Varlaam al Moldovei*, în rev. „Biserica ortodoxă română“, Buc. a. LVII, Nr. 5-5 (Mai-Iunie 1939), p. 316; N. Iorga *Studii și documente*, vol. XIX (Familia mitropolitului Varlaam al Moldovei, pp. 3-6); I. Andreescu, *Varlaam, mitropolitul Moldovei* (teză p. licență, Buc. 1897).

⁹⁾ A. Z. N. Pop, o. c., p. 316: „Unul din frați, cu numele neatestat nicăieri, a ajuns răzeș în părțile botoșănene“.

¹⁰⁾ *Ibidem*, pp. 316-320: „Un nepot de frate, Andreiaș Moțoc, diac în Iași, iscălește „bratanic mitropolitului Varlaam“, în zăpădă moșneanului Dumitrașcu Rusanovschi pentru o vânzare la Săpoteni.“

¹¹⁾ O parte din viile Căpoteștilor cu vad de moară întreg, mitropolitul Varlaam le-a lăsat „în zestrea nepoată-sa preuteasă, sora lui Andreiaș“. În 7 April 1687, Măriuța, sora lui Andreiaș, „preuteasa popii Ursulu, ce-au fost preot domnesc“, a căpătat înțărirea domnească pentru moșiile „ce i le-au dat ei“ mitropolitul Varlaam „căci au fost nepoată de frate“. Măriuța trăia încă la 3 Mai 1713, an când își vinde vadul de moară unui vătav de vieri.

¹²⁾ Preotul domnesc Ursul Cergariu, născut la Stoești-Focșani, „slujitorul paraclisului zidit de Ștefan Tomșa la 1621, deasupra intrării la Curtea domnească din Iași“, a fost preot domnesc în două rânduri: înainte de 1665 și după 1678, când îl găsim la biserica „de pe Poartă“ martur în zăpădă preutesei Prohira, văduva înaintașului său.

istorice. Preotul Gheorghe din Băiceni a transcris minunat o Evanghelie românească „din cele mai rare“, imitând literele de tipar din Cazania dela 1643¹³⁾.

După moartea mitropolitului Varlaam, au rămas și alți nepoți, trăitori la țară, Vlad și Lupu, — cărora el nu li dăruise nimic, și pe cari îi găsim mereu în proces de moștenire, cu popa Ursu, Todirașco (Toader) și sora lor Tudora, măritată cu Gheorghe Olăcariu¹⁴⁾.

Au mai fost lăsate la o parte amândouă „surorile“ mitropolitului, Nastasia și Catrina, iar pe Radu — poate fiul Catrinei, — pe care Varlaam îl chemase la moșiile sale din Putna, — l-a izgonit din Scorțari „pentru multele nebunii ce făcea“.

Numai pe Gheorghe Olăcariu, „care ținea pe nepoata lui Varlaam, Tudora, l-a dăruit cu locuri în Strețești și Giugaștri“, lăsând și preotului Ursu și „femeii sale Măriei“, din moșia Scorțari, pământurile dela Cofești și Căpotești¹⁵⁾, după ce mai înainte, când era încă în viață, dăduse „Măriuței, preuteasa popei Ursul“, „nepoata de frate“, o parte din vilele Căpoteștilor, cu vad de moară, întreg cumpărate dela boierul Irimia Dabija.

Dar cea mai mare parte din avere, mitropolitul Varlaam a lăsat-o mănăstirii Secu, unde și-a și închis de veci trudiții ochi.

G. Dimitriu

Vitrina cărții

Leca Morariu, Graiul viu - corectiv stilistic. — D-l Leca Morariu, profesorul de Istoria literaturii române dela părăsita Universitate a Cernăuților, astăzi la Facultatea de Litere din

¹³⁾ Între cărțile rămase dela fratele mitropolitului Varlaam se citează un sbornic ce cuprindea Cronica lui Manasses și separat un manuscris al Analelor bistrițene (Econom D. Furtună, *Preotul Gheorghe din Băiceni*, în rev. „Cuget clar“, Buc., a. 1939, Nr. 8, pp. 116-122).

¹⁴⁾ Popa Ursu, Todirașco (Toader) și sora lor, căsătorită cu Gheorghe Olăcariu, sunt în proces de moștenire, când cu mănăstirea Secu pentru via din Cofești, „când sunt chemați la judecată de fiil surorii Nastasia, — Lupu Brașoveanu și Vlad, câteodată și de Ionașcu și Velicico, nepoții ei“ (A. Z. N. Pop, o. c. p. 317).

¹⁵⁾ Eustratie Dabija-Vodă dă ordin ca, după ce se va înapoia lui Condrea din Căpotești cele 5 ug, prețul cumpărării viei din Obrejești (Putna), să readucă via pe seama Sfintei mănăstiri din Bisericiani (Anuarul liceului „Petru-Rareș“, Piatra-Neamț, a. 1935-1936, p. 166).

București, a publicat nu de mult broșura *Gratul viu - corectiv stilistic* (Focșani, 1940), extras din revista „Ethnos“.

În timpul bejeniei d-sale, în drum din Bucovina ocupată spre București, oprindu-se la Focșani, a însemnat acest popas al tristei călătorii prin publicarea studiului, asupra căruia vrem să atragem atenția cetitorilor. Preocupat de problemele ce se pun în legătură cu estetica limbii noastre, în paginile acestui studiu, d. Leca Morariu se oprește asupra câtorva aspecte, dând exemple, cu o rară bogăție în sprijinul afirmațiilor ce le face. D-sa socotește că „robia gramaticală a profesoreștilor și a simetriștilor păcătuiește nu numai prin burlescul limbii, ci chiar prin contra-facerea limbii adevărate“.

Fără să fie un rebel în contra normelor culte firești, d. prof. Leca Morariu, plecând dela concepția că temelia limbii literare stă în limba vie „a lui badea Gheorghe“ și că adesea trebuie să ținem seama de învățăturile ce le putem scoate din ea pentru a îndrepta „anemica, bizara și chiar falsă limbă *optică* și limbă a *hârtiei* și limbă a *cerneli*“...., arată câteva din păcatele mai frecvente pe care le putem întâlni în limba noastră literară.

Relevăm această publicație, prima din timpul pribegiei d-lui Morariu, pentru interesantele observații și sugestii ce le cuprinde. Nimeni nu o va citi fără să nu-și recunoască o greșeală și fără să nu învețe ceva.

G. C. Nicolescu

(După „Universul literar“ din 22 Martie 1941)

* * *

O carte despre C. Hogaș. — Puține sunt în literatura și cultura noastră românească prilejurile, când lămuriri și informațiuni familiare vin să întregească sau să rectifice perspectivele sub cari se cunosc anumite personalități de însemnătate bine stabilită; lipsa unei tradiții de cultură, cât și puținul interes păstrat rămășițelor în stare să clarifice și să însuflețească figuri și epoci dispărute, constituiesc pricina risipirii în toate vânturile a atâtor documente familiare de cel mai mare interes; de asemenea inexistența unor arhive orășenești sau chiar a unora provinciale fac ca lămuritoarea continuitate a atâtor documente din trecut să fie puternic simțită.

Deaceea la noi sunt rare cazurile înfățișării corespondenței private a scriitorilor cât și a oamenilor politici de una-

nimă recunoaștere, din care prezentare documentară să se poată prinde firele unei adânci cunoașteri a omului cu tainele și amănuntele componentelor lui psihice și morale. Afirmăm prin aceasta că publicarea corespondenței sau amintirilor autentice de către membrii familiei chiar, a scriitorilor, e un fapt aproape necunoscut la noi și deaceia poate și fenomenul studierii literaturii, sub aspectul criticii unui St. Beuve, e rar, dacă nu aproape inexistent.

La considerațiuni ca acestea mă gândiam când am văzut cartea *Tatala (Amintiri din viața lui Calistrat Hogaș)*, de Sîdonia C. Hogaș, publ. la Piatra-Neamț în 1940, târgul patriarhal unde și-a petrecut o bună parte a vieții sale scriitorul și unde a ținut să-i fie și mormântul. În vuetul năvalnic al Bistriței, în zumzetul cetinilor de brad, în atmosfera tare și sănătoasă a munților prieteni și dragi, ale căror taine adânci și frumuseți nebaneuite erau strâns legate de spiritul său ce se voia descătușat de orice convenționalism și artificialitate orășenească și civilizatorie, — își doarme somnul de veci C. Hogaș, viță puternică și adâncă de neam dârz răzășesc din părțile Tecuciului, minunatul scriitor al rătăcitoarelor hoinăreli *Pe drumuri de munte*, potretistul neîntrecut al Părintelui Ghermănuță, evocatorul acelei supraomenești figuri de schimnic, plutind în adevărata lume a credinței creștine, care e Părintele Iovinadie, — tovarășul Pisicuței, încărcată cu toate bunătățile călugărești pentru prânzuri sardanapalice în poienile pline de fermecătoare poezie din muntele Neamțului, adevărata împărăție a scriitorului. Autorul lui Conu Ioniță Hrisanti și al Cucoanei Marieta și-a dobândit rolul lui bine stabilit în proza românească și nu despre valoarea operei lui e vorba în aceste rânduri.

Apariția acestei cărți mi-a trezit în minte anumite amintiri de pe vremea când, școlar la liceul internat „C. Negruzzi“ din Iași, aveam în clasa I profesor de română pe C. Hogaș. Fascinatorul dar cu care ne cetia anumite pagini din manualul nostru de lectură, hazul stârnit în clasă de gluma lui sănătoasă, ironia însoțită de o privire plină de tăiușuri ce scăpăra din ochii lui mici și pătrunzători, ironie strecurată ori de câteori unii din noi încercau, printr'o trufie copilărească, anumite atitudini nelalocul lor, tradând mai cu seamă pretențiuni artificiale orășenești, — dârzenia și neîndurarea ridicată în fața stricătorilor de limbă sau condamnarea oricărei vorbării umflate, erau atâtea

laturi ale personalității profesorului nostru, care, la vârsta aceea școlărească a noastră, avea semnificația unui profesor ce nu semăna deloc cu toți ceilalți și care aducea într'adevăr o notă de puternică și autentică originalitate în galeria dascălilor noștri. Orele lui de curs erau altfel decât ale celorlalți și presimțiam, printr'o copilărească intuiție, că și sufletul lui e altfel decât al altora, mai cu seamă prin blândețea părintească cu care ni se adresa.

Anul următor C. Hogaș nu ne-a mai fost profesor și cu toții am simțit o adâncă părere de rău de această pierdere.

Nu știam pe atunci că „Domnul Hogaș“ e scriitor, după cum n'aveam de unde cunoaște că e și un mare excursionist și fanatic iubitor al naturii. Ceeace se auzia până la noi, printre elevii din clasele superioare, unde C. Hogaș predă latina, erau delicioasele lui lecțiuni în legătură cu mitologia, mai cu seamă, și minunata interpretare ce-o făcea unor texte latinești, în care introducea atâta viață și actualitate, încât orele lui deveniau adevărată desfătare. Se părea că profesorul nostru nu cam iubia societatea orășenească și aveam destule motive să credem aceasta din atitudinea lui lipsită de o susținută grijă pentru o anumită înfățișare distinsă și tocmai această simplitate în îmbrăcăminte îi vădea unicitatea lui izbitoare față de cealaltă lume profesorală.

La o depărtare de aproape 40 de ani mi-au rămas încă vii aceste amintiri școlărești tocmai prin interesul și originalitatea fostului meu profesor, în lectura scrisului său de mai târziu găsind îndreptățirea curiozității și considerațiunii deosebite de care se bucura dânsul atunci în ochii noștri. Adevărată bucurie am simțit acum întărindu-mi-se și verificându-mi-se impresiunile personale prin străbaterea paginilor închinată „tataiei“ de duioasa și pioasa iubire a fiicei sale, care prin această carte, aduce cea mai autentică și valoroasă contribuție întru cunoașterea distinsului scriitor.

Al. P. Arbore

Cronică

„Revista Limbii și Culturii Germane“ (An. I Nr. 1, April—Iunie 1941). — Întreruperea apariției merituoasei „Revista germaniştilor români“, de sub conducerea decanului germanisticii române, care e veneratul luptător, prof. Simeon C. Măndrescu — la început, în mare parte, sub conducerea d-lui

prof. I. E. Torouțiu — și nereușita încercărilor de a o reînvia, a produs o iacună care se cerea umplută. Acesta e rostul noii reviste, al cărei director e d. prof. I. V. Pătrășcanu, avându-l secretar de redacție pe d. Virgil Tempeanu. „Primul cuvânt“, al directorului, anunță un program cât se poate de multilateral, iar realizările din această primă fascicolă ne fac să credem în viitorul revistei.

Rost de program are și articolul „Cultura germană și spiritualitatea românească“ de d. Mih. Manoilescu, cunoscutul campion al ideologiei totalitare. D-sa își arată convingerea că actuala integrare a României alături de Germania nu mai poate fi numai un act de politică externă, ci că de data aceasta cultura germană „preia rolul de cultură-mamă și de element fundamental în formarea spiritului românesc“, dar firește „tără să înstrăineze sufletul românesc de contactul cu cultura italiană, franceză, engleză sau chiar iberică“.

Încolo, numărul e închinat în mare parte memoriei lui Franz Grillparzer, marele dramaturg austriac, cu prilejul împlinirii celor 150 de ani dela nașterea lui. Semnează deci d. Karl Kurt Klein o serie de considerațiuni, în limba germană, asupra tragediei „Hero“, culminând, din punct de vedere românesc, în constatarea: „Den durchschlagenden Theatererfolg verdankt Grillparzers Tragödie der Darstellung der Hero durch *Agathe Bärescu*“. Ne surprinde însă eroarea autorului: „Noch sind die Memoiren der grossen Tragödin nicht erschienen“ — când memoriile au apărut încă la 1933.

Articolul d-lui V. Tempeanu „Franz Grillparzer și etosul german“ — relevă, ca note fundamentale în dramele lui, fidelitatea și sentimentul de datorie, idei și sentimente specific germane. D-l Mih. Isbășescu („Novelistul“ (Grillparzer) demonstrează că cele două povestiri „Das Kloster bei Sandomir“ și „Der arme Spielmann“ nu sunt nuvele, cum au fost considerate — chiar d. Klein, în studiul său, o numește pe cea de-a doua „Meisternovelle“.

D-l Pătrășcanu insistă asupra ideilor filosofice din opera lui Grillparzer îndeosebi asupra acelei resemnări intrupată în poeta Sappho, atât de inrudită suflutește cu *Luceafărul* lui Eminescu.

Sub titlul „Din activitatea germaniștilor români“, titlu ce anunță o rubrică permanentă, cetim necrologul lui Konrad Richter, semnat de d. Gh. Alexandrescu.

Cât se poate de practic este procedeul pe care îl recomandă d. Pătrășcanu pentru „Simplificarea declinării germane“. Plecând dela formele fundamentale ale substantivului, nom. sing., genit. sing. și nom. plural, forme ce le găsim în toate dicționarele, și cunoscând încă numai declinarea articolului, vom declina ușor orice substantiv, fără să mai avem nevoie de „starke“ „schwache“ și „gemischte Deklination“.

Urmează numeroase recenzii, semnate de Victoria Maniu, Claudia Mustăcescu, N. I. Niculiță, Dr. Max Richter, M. Isbășescu, Anina Radulescu-Pogoneanu, Dr. Marin Popescu-Spineni și V. Tempeanu.

Dar în „Cronică“, impresionează penibil stridența contrastului dintre cele două articole: „Institutul de cultură româno-german S. Mândrescu“ și „Din activitatea Institutului german pentru Știință: constatarea că bilanțul moral al celui dintâiu „se prezintă de data aceasta, sub nivelul speranțelor și așteptărilor“ și etalarea activității, incontestabil intensă și variată, dela Institutul german oficial.

În această ordine de idei ne-a isbit răceala primelor șire din „Primul cuvânt“: „Apariția revistei urmează după încetarea „Revistei Germaniștilor Români“. Ea a fost fondată în urma sugestiei d-lui I. E. Torouțiu, iar conducerea timp de șapte ani a fost sub direcția d-lui prof. Simeon C. Mândrescu“. — Atât și nici un cuvânt mai mult, nici o vorbă de recunoștință pentru incontestabilele realizări ale revistei veteranului Mândrescu!

V. M.

Ion Sân Giorgiu și lichelismul. — Arhisdătoarea pledoarie... pro domo: *Lichelism și eroism*, semnată de I. Sân Giorgiu deunăzi, a trebuit, firește, să trezească așteptatul ecou. D. p. frecuşul servit paiaței în chestiune de George Gregorian în artic. *D. director Ion Sân*, „Gazeta refugiaților“ An. II Nr. 17 din 30 Martie 1941 — sau părerea unui om de omenie, facsimiliată de noi aici:

*Cât de puţin patavinsagul în ecarisajul universitar,
bine faceti că-l mai scuturati! După ce a dat for
coale lui Urdăntaur, suie articole de laudă pentru
jurnalul Bălţif, ca să aibă prelei a se lăsa pe lin. ca
protest: neconfundă adevăratul! În alt articol de
lichii „Coordonatorului Statului“ cum trebuie să se ţină în
ritualul revoluţiei „naţional-socialiste“ geranze prin coran
pentru el a unei catetre universitare! Într-un alt
articol despre lichelism n. eroniu a tuturor foale
Tudorogale. Cui să-i dea lichii de carocher v. curat!
Acela care s-a pînă la pînă foarte partide n. pe Gogo-
fole politicean! A fost la Jaga, a trecut la G. Brătianu,
apoi la Gogo n. Guza! — Noi Moldovenii suntem
curioşii în vîntul lichii, noi avem în vîntul scătura!*

Leca Morariu

Culturalitate bucovineană. — Desprindem din eminentul ziar „Glasul Bucovinei“ generoasă şi întru-tot-reală emblemă *Culturalitate bucovineană*, semnând, în cuprinsul N-rului 5994 (din 18 Aprilie 1941), încondeierea atâtor realizări culturale, precum, foarte în nota actualităţii, semnălăm vădită *voită* evoluare a *Glasului* înspre trainicul domeniu al culturalului. Şi totuşi acest eroic-stăruitor glas al Bucovinei n'a putut fi pe placul d-lui Nichifor Crainic! Vai, vai tardivele ranchiune şi isterisme ale trecutului!... — Altă zvăcnire a culturalităţii bucovinene: Cetim în „Universul“ Nr. 328 din 28 Nov. 1940: „Membrii refugiaţi în Capitală ai corului Tudor Flondor, precum şi persoanele care doresc să-şi dea concursul, sunt rugate a-şi trimite adresa d-lui prof. Constantin Şandru, Alea Arhiducesa Ileana 9. — Vrednică comemorare (cu mult material inedit) a centenarului morţii marelui Alecu Hurmuzachi († 20 Martie 1871): Conferinţa d-lui Consil. Dr. Corneliu Gheorghian, ținută în 21 Martie 1941 la *Cercul Bucovinenilor*, Bucureşti.

Al. Lupu

Ctitorii şi binevoitorii noştri

Falanga distinşilor prieteni ai lui „Făt-Frumos“ a sporit cu: d. prof. univ. Simeon Mehedinţi (1.000 lei); d. prof. univ. Dr. Vasile Loichiţă (1.000 lei); d. consil. de Casaţie Dr. Corneliu Gheorghian (300 lei); d. G. T. Kiri-leanu (**o nouă danie**: 200 lei); câte 100 lei dela d-nii: prof. V. Alexandrescu, prof. Al. P. Arbore, Victor P. Costa, I. D. Marin, A. G. Stino şi Alex. Vasiliu (Tătăruşi-Baia).

Vivant sequentes! — Rev. „Făt-Frumos“

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA :
BUCUREȘTI VI, str. Negel 53

ABONAMENTUL (achitat numai anticipativ)

În țară: 200 lei pe an

În Străinătate: 300 lei pe an

Colaboratorii plătesc numai 100 lei pe an

CUPRINSUL:

Leca Morariu . . . Memento istoriei noastre literare

**Ctitorii și binevoitorii
noștri**

Aurel V. Sânger . . Așteptare (Versuri)

G. T. Kirileanu . . . O scrisoare către Alecu Rusu

V. Alexandrescu . . Scrisoarea Grapinei

Leca Morariu . . . Multe și mărunte...

Victor Morariu . . . Opera Română: Alexandru Lăpușneanu

Elena Popescu și

C. Morariu Crainic arborosean: Isidor Ieșan

Octavia Lupu-Morariu Din Bucovina românească: Populare (Versuri)

Leca Morariu . . . Multe și mărunte. .

G. T. Kirileanu . . . Limba veche și 'nțeleaptă

P. Florențiu Testament (Versuri)

G. Dimitriu Mitropolitul Varlaam

G. C. Nicolescu și Al.

P. Arbore Vitrina cărții

Victor Morariu,

Al. Lupu și Leca

Morariu Cronică

Ctitorii și binevoitori noștri — Bibliografie —

— Dela administrația rev. „Făt-Frumos“.

Bibliografie

Dr. Ioan Bilețchi-Albescu, *Elemente grecești în patronimia românească*, Câmpulungul-Moldovenesc 1940.

Ștefan Pavelescu, *Anuarul Reuniunii „Ciprian Porumbescu” . de . 1939/40*, Suceava 1940.

Petru Iroaie, *Alte cântece populare istroromâne*, Iași 1940.

George Baiculescu, *Nicolae Filimon: Critic muzical și dramatic*, București 1940.

Virgil Tempeanu, *Deutsche Kulturwörter im Rumänischen*, Buc. 1941.

T. M. Plautus, *Militarul îngâmfat (Miles gloriosus)*, Trad. de N. I. Herescu, Buc. 1941.

M. Eminescu, *Bucovina și Basarabia, Studiu . prez. de I. Crețu*. Buc. 1941

Alex. Marcu, *Critica italiană dela Vico la Croce, Antologie.*, Buc. 1941.

I. D. Marin, *Pedagogia lui Creangă*, Buc. 1941.

Alte periodice primite: „Ethnos”, Revistă de grai, studiu și creație românească — uimitoare realizare¹⁾ — dir. Ion Diaconu (Focșani, An. I 1941 fasc. 1); „Gazeta Transilvaniei” (Brașov), Anul 104 — cei mulți înainte! — 1941); „Glasul Tineretului” (Dârste-Brașov); „Graiul strămoșesc” (singura revistă românească... până acum... din fosta... jugo-sclavie.), Târgu-Petru An. II 1941 Nr. 1-2; „Păstorul Tutovei” (Bârlad); „Revista clasică” (Buc., dir. N. I. Herescu); „Vreimea” (Buc.); „Vreimea nouă” (Turnu-Severin).

Dela Administrația Rev. „Făt-Frumos”

Incasările la sediul nostru bucureștean: D. insp. Nicodim Itcuș. 18/XII 1940: 400 lei — finea 1940. — **În 1941**: D-na Dr. Livia Cionca, 15/II: 200 lei — finea 1941; Păr. D. Furtună, 17/II: 100 lei — finea 1941; d. Victor P. Costa, 19/II: 200 lei — finea 1941; d. dir. școl. Ioan Vicoveanu, 21/II: 200 lei — finea 1940; d. prof. V. Alexandrescu, 22/II: 200 lei — finea 1941; d. prof. At. C. Bălăcescu, 22/II: 200 lei — finea 1940; d. Ciprian Rațiu, 23/II: 200 lei — finea 1940; d. Tony Ferhat (Florești), 25/II: 200 lei — finea 1941; d. Ezniș Davidoglu, 25/II: 200 lei — finea 1941; d. Aurel George Stino, 26/II: 200 lei — finea 1941; d. prof. univ. Dr. Al. Ieșan, 27/II: 200 lei — finea 1941; d. consil. Casație Dr. Corneliu Gheorghian, 27/II: 200 lei — finea 1941; Păr. Tit Gheorghian, 27/II: 200 lei — finea 1941; Clasa a VI-a B. Liceul „Unirea” Focșani, 28/II: 125 lei — 31 Iulie 1941; d. prof. George V. Dimitriu, 1/III: 125 lei — finea 1941; Liceul comercial, Brăila, 8/III: 200 lei — finea 1941; Liceul „Dragoș-Vodă”, Câmpulung-Bucovina: 11/III: 200 lei — finea 1941; Muzeul Fălticeniilor, 12/III: 250 lei — finea 1941. — Urmează — **O. L. M.**

PREȚUL 40 LEI

¹⁾ Recenzia urmează! — **L. M.**